Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ШОАТТА, 2 МАЙ, 1987 ШУ. ★ № 53 (7399). ★ Мах 3 кеп.

ЭРГАЛОНИЙ БIАЬСТИ

Москве ЦIеча майда тIа хинна ЦхьоалагIча майна хетаяь демонстраци

Къаьнарча Кремлевски пенашта юхе хьалхьовш латт баьццара буц. Из маьлхагахьа урагIа гIерт, укх шера Iано дIадаха безам боацаш цкъа морхаиица сигале къайлайоахаш, цкъа лоз делхийташ, цкъа йис ехкийташ, цкъа дега юкъе гIолла чакхбоала шийла мух хьекхийташ. бIаьсти юхатеттарга хьежа доацаш. Цхьабакъда, цIейна долча совгIата санна цIаьхха йIоахъелар. Малх хьежа ди даьлар. Укх тIехьа енача бIаьстий а вахаро шийдар хьадаькхар.

Иштта атта доацаше, цхьабакъда, боланза баргбоацаш низ болаш латт обществении вахара ерригача сферашкарча перестройкага. Кхы а къаьгагIа, кхы а дикагIа хоалуш я кердадалара белгалонаш. Инертноста а хIама бе-башха ца хетара а овлаш 1985 шера апреле тийдар. КПСС ЦК апрельски Пленума дIадийнача фийгаша социализм революционно кердаяккхара тIаерзаьча массови творчества дика хьувкъам лу.

Къон а бенна накъабера вай мохк дегIаахар сихдара кхоалагIча бIаьстенна. Къона хьинар тIакхийтталга хьахьекхар дукха ха йоаццаш чакхъяьннача Ленински комсомола XX съездо. «Болх бе, болх бе, болх бе — хIанзарча этапе перестройка толам цунца ба», — из тIахьехам бир М. С. Горбачева комсомольски съезда трибуна тIара. ХIаьта цудухьа ЦхьоалагIа Мая цIей долча дийнахьа лозунгаш тIен транспаранташ тIен доккхала дешаш дац — цар хоадамболча гIулакхех дувц.

ЦIеча Майдан столица ерригача миIянгашка демонстрантий колоннаш хьатIаух. Сийрда, хоза, низ болаш ба из болам. Иштта дегIаахар сихдара наькъо хьалхьоабаьб миллионаш нах, цар хьинар революционни хувцамаш дара тIадерзадаьд, боньонца долча гIулакхацара безам сомабаьккхаб. Инициатива хиларах шийга паргIато кхаьчача къахьегама саго биззача боараме кхетадаьд ше-ший завода, ший города, ший пачхаьалкхен да волга.

Гласносто, демократизаце, ше-шийна управлене яро къахьегамхой йоккха творчески потенциал болх бе йолайолийт, Советий Мехка болхлой класса дунен халкъашта юкъера авторитет айяра влияни ю. Планета тIа мога а яь хьаллаьца вай йоккхий машара инициативаш, вай мехка хулача перестройкаца айхха ювзаенна я.

Вай пачхаьалкхен машаререча арахьарча политикен дегIаахар сихдареи цхьа никъ хилар хьахьокх ЦIеча Майда оформлене, ГУМа фасаде доаллача паннос. Здане юккъе — К. Маркса, Ф. Энгельса, В. И. Ленина портреташ доахк. Исторе даим латтаргIйолаш вIаши юхе вIашагIа хеттай цар цIераш — массаза котъювлача идейни гаргалонца, Планетера къахьегамхой социально мукъабахара тIехьарча къовсаме цхьа никъ хиларца.

«Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!» панно тIа язъяьча девиза хьахьокх классага диллача берригa къахьегама нах вежарий хилар.

Кремла Сенатски башня тIа — СССР Герб. Цун шинна оагIорахьа — союзни республикай гербаш. Майда тIа белггала гуш я — дунен тIа эггара хьалхарча болхлойи ахархойи пачхаьалкхен, СССР пачхаьалкхен байракх.

Демонстрантий колоннаш московски улицех йокхха зизай беш яьй. Бес-бесарча шараша сигале седкъех хьалйнзай. Къахьегама столица иллеши маршаши ЦIеча Майда тIа кхоач, цига уж хьаллоац сводни оркестра бIаьш трубаша. Эзар байракх лелаер брусчатка тIа ваьннача минуташка ЦIе Майда ерриrа цIийялар. ЦIе байракхаш михо теркаю дийна цIера ала санна.

Трибуна тIа — парте, Октябрьски революце, къахьегама ветеранаш, фронтовикаш, производства хьалхалаттараш, новатораш, партийни, советски, общественни организацей викалаш, цIихеза бола Iилманхой, литератураи искусствai деятелаш, СССР летчикаш - космонавташ.

Укхаза ба доазол арахьара дукха хьаьший: ЦхьоалагIча Мая торжествашка Советий Мехка столице яьхкай бIаь ткъо совгIа мехкашкара профсоюзнии болхлойи болама, Профсоюзни Дерригдунен Федераце, кхыча дунен халкъашта юкъерча организацей делегацеш.

Укхаза ба СССР-е аккредитованни бола доазол арахьарча мехкий дипломатически представительствашта керте латтараш.

«Ура!» яха цIогIарч деттарца, дIайха тIоараш тохарца москвичашеи столица хьаьшашеи моаршал хоатт Коммунистически партеи Советски пачхаьалкхени кулгалхошка.

Мавзолея центральни трибуна тIа бовл новкъостий **М. С. Горбачев, Г. А. Алиев, В. И. Воротников, А. А. Громыко, Л. Н. Зайков, Е. К. Лигачев, Н. И. Рыжков, М. С. Соломенцев, В. М. Чебриков, Э. А. Шеварднадзе, П. Н. Демичев, В. И. Долгих, Б. Н. Ельцин, Н. Н. Слюньков, С. Л. Соколов, Н. В. Талызин, А. Н. Яковлев, А. П. Бирюкова, А. Ф. Добрынин, А. И. Лукьянов, В. А. Медведев, В. П. Никонов, Г. П. Разумовский, И. В. Капитонов.**

Трибуна тIа ба цIи хеза советски военачальникаш.

Iуйран 10 сахьат даьннад. Спасски башне курантий гургал фанфарий цIенача оазаца вIашагIъув.

Майда тIа гIолла бек КПСС ЦК тIахьехам: «Даькъала хилда 1-гIа Май — дунен халкъашта юкъерча къахьегамхой солидарноста Ди!».

Майда тIа йоал городатурпала Москван эмблема тIайола машина. Столица къахьегама коллективаш шоай городах перестройка флагман е гIерт. ЦхьоалагIча квартале изделей дуккха лоархIамера тайпаш арахецара заданеш тIехьхоачашъяьй. Берриrа производство боарам къахьегама овсарле лакхъяра чотагIа дегIабенаб.

«Даькъала хийла Советски Союза Коммунистически парти — советски общества кулгалду а лостам тела а низ!»

Дунен халкъашта юкъера бувзам, доттагIал кхайкадеш дола: машар, къахьегам, май яха дешаш тIадола вымпелаш сигала урагIа хьу тайп - тайпара бесаш долча шараша. Хьахоз П. Н. Чайковске «Торжественни марш» яхача ашара аккордаш, Мавзолея трибуна тIа хьалтIабовл столица Москворецки, чески партен Советски пачхаьалкхени кулгалхошта зизаш лу цар.

Марша ашарца майда тIа бовл столица Москворецки, Пролетарски, Ленински, Краснопресненски, Фрунзенски, Свердловски, Дзержински, Бауманск... районашкара викалаш. Цхьа тамашийна доккха зиза санна колоннана тIа гIолла айеннай болата зизай лордилгаща кхаьла хIанзалца вайна бIарга ца яйнача грузовика модель. Из я дизельни двигатель йола «ЗИЛ-4331» яха керда машина. Москве эггара йоккхагIа йолча предприяте эмблема тIа хьалха хиннача «ЗИЛ-130» яхача машина когаметта дIаэттай из хIанз. Кастта конвейераш тIа а дIалоацаргья цо из моттиг.

Зизай форда тIа гIеттача оалхазара таралест москвичашта дика довзаш дола Метростроя «М» яха алап. «Метро — 45 километр дIоахал!» — иштта ба тIахьехам. Укх шера цига хьаелларгья керда 24 станци.

Октябрьски районерча демонстрантий колоннава керте юха а «Красный пролетаре» коллектив оттаяьй. Станкостроене ветеран, дукха ха йоаццаш ший 130 шу дездаь из завод таханарча сухала ритмагIа болх беш я.

ДикагIа йолча къахьегама коллективаша, ерригача районаша шоай гIулакхаш дувцаш рапорташ тел столица кертерча майдан тIа.

Первомайски района колоннерча транспаранта тIа яздаьд: «Бийдал, материалаш, доагор Iалашдара 70 процент — хIаман кхом бара чотах. Оаха оттаьча «Экономия» яхача комплексни программо таро лу тхона из декхар кхоачашде».

ЦIей дездеча керда хIама да — критикеи самокритикеи. Цхьан колонна тIа карикатура я: аьшк охьаш латт дулхъоатаргаца. Госприемко хьаллаьцад бракодела кулг. Йоккхача тетрада листа тIа берий кулгаца яздаьд: «РСФСР-а минлегпромага деш дола хаттар: маца хьалъергья тхона берий беш?».

Хьаарайоал кIин канащца кхаьла лаьттан шар. БIаьсти. Хьалхара боал. Зиза теха гаьнаш. Укх гIоздаьннача дийнахьа Кремле пенашта хозаш санна хет гота балхаш де араьннача тракторий тата, хьаетталуш санна хет сомадоалаш доагIача лаьттан йIовхал, цун Iи.

ГIабоах Москверча машиннаькъахоша. Столицера машиннаькъа магистраль, хьалхарча квартале ше хьа ца даьр юхаметта а оттадаь, планал совгIа итташ тоннаш мухь дIа-хьа кхухьаш ба. Из мухь дIакхоачаш латт хьалхарча эзар тоннага.

И. В. Курчатова цIерагIча атомни энерге института Iилманхоша, специалисташа хьахьокхача цифра тIа кхыметтел нулеш дагаръе а хала да: 90.000.000 градус — маьлха тIарчул 15 эзарзза лакхагIа. Иззал йIовхал хьаьй укх дунен тIа эггара хьалха «Такамак-10» яхача установка тIа. Цу цIаьхха лоталуча «седкъий цIеро» чIоагIа лоархIаме информаци еннай исследователашта.

«Рожденная революцией» яхача дукхача серех долча фильме керттера — милице комиссара — роль ловзаю артист Евгений Жариков сиха вовз майдан тIа дуккхача наха юкъе.

— Вай вахара проблемаш кахьа юхь ерзаьй хIанз кинос, — йоах цо. — ХьалхагIа киноэкранаш хьалъюзаш хиннача, цу «бийдача» «эшача» фильмай моттигаш дIалоацаш латт укх тIеххьарча шерашка ирача, хоза вIаштIехьаьхача произведенеша.

ЦIенача, сийрдача, машара сигален символ мо терк сигала беса байракхаш майдан тIа баьннача физкультурникий колонна тIа. Музыкаца нийсъеш чоалхане гимнастически композици кхоачашъю спортсменаша. ХIара цар дIа-хьа хьарца къонал, низ, хозал хоалу. Граце программа чакхйоаккх художественни гимнастика мастераша.

Ерригa майда хьалйнзай кагийча нахеи мехкарашеи.

ЦхьоалагIча майца, бIаьстанца ювзаю вай массехана а вай тIехьале. ЦIейво са айдарца хьакхолл кердачоа, дикачоа тIахьеха хоза уйлаш. ЛоархIаме урхе я вайна хьалхашка латтар: — Октябра 70 шу дизар. КIоаргта символичйно да цун юбилей вай вахаре керда эргалонаш хулаш латтача ханаца нийсъялар. Хьалхарча Мая эстафета дIаэц Сийлахь - боккхача Октябро.

ЦIеча майдан тIара репортаж яьраш ТАСС-а специальни корреспонденташ:

Л. КИСЛИНСКАЯ, А. БЕЛИКОВ, Ю. БУРЯК, В. ИТКИН, С. САХНО, Л. ЧЕРНЕНКО.

«ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРА МАШАР ЧIОАГIБАРАХ» ЯХАЧА ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРЧА ЛЕНИНСКИ ПРЕМЕШТА ЙОЛЧА КОМИТЕТЕ

21 апреле академика Н. Н. Блохина председателал а деш, «Халкъашта юкъера машар чIоагIбарах» яхача дунен халкъашта юкъерча Ленински премешта йолча комитета заседани хилар.

Комитето, 1985—1986 шш. дунен халкъашта юкъера Ленински премеш ялара хьачуеннача предложенешка а хьежа цу дешах бола соцам а тIанийцар.

(ТАСС).

1985—1986 шш. ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРА ЛЕНИНСКИ ПРЕМЕШ ЯЛАРАХ БОЛА «ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРА МАШАР ЧIОАГIБАРАХ» ЯХАЧА ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРЧА ЛЕНИНСКИ ПРЕМЕШТА ЙОЛЧА КОМИТЕТА

СОЦАМ

Машар лорабараи чIоагIбараи тIехьа лоаттабеча къовсаме доккхий гIулакхаш карагIдувларах «Халкъашта юкъера машар чIоагIбарах» яха дунен халкъашта юкъера Ленински премеш лойла:

Джулиусу К. Ньерера — политически пачхаьалкхени деятела (Танзане ВIашагIкхийта Республика).

Мис Герберта — политически деятела (Германе Федеративни Республика).

Танчев Петра — политически пачхаьалкхени деятела (Болгаре Халкъа Республика).

Ходжкин Доротена — Iилманхочоа, общественни деятельница (Великобритани).

Мигель Д' Эс Кото Брокмана — пачхаьалкхен деятела (Никарагуа Республика).

Комитета председатель: Н. Н. БЛОХИН (СССР), комитета членаш: АРУНА АСАФ АЛИ (Инди), ЭРВЕ БАЗЕН (Франци), НГУЕН ТХИ БИНЬ (СРВ), МИРЬЯМ ВИРЕ - ТУОМИНЕН (Финлянди), СОИЛО МАРИНЕЛЬО (Куба), ДЖЕЙМС ОЛДРИДЖ (Великобритани), Б. Е. ПАТОН (СССР), Н. А. ПОНОМАРЕВ (СССР), ЖИЗЕЛЬ РАБЕСАХАЛА (Мадагаскар), ЯННИС РИЦОС (Греци), ЮЗЕВ ЦИРАНКЕВИЧ (ПНР). А. Б. ЧАКОВСКИЙ (СССР).

(ТАСС).

МОСКВА ТАХАН

В. ЗУФАРОВА сурт. КРЕМЛЬ. ТАСС фотохроника.

ЦIЕЙ ДЕЗДЕШ Я НОХЧ-ГIАЛГIАЙЧЕ

Грозне хинна къахьегамхой демонстраци

Тахан дунен тIарча къахьегамхой барт - цхьоагIонди ЦхьоалагIа май дезду. Дегаш гIоздоахаш денад из Нохч - ГIалгIайчен лаьтта. БIаьстан хозача Iаламо егай улицаш, проспекташ, паркаш, сквераш. Баьццара зIирг тесса хургболча хьувкъамга кийчлуш да кхаш, зизаш. БIарган деган тоам беш кийчъеннай республика городаш, юрташ, станицаш. Къаьстта хоза я Нохч-ГIалгIайчен столица — город Грозный а. ДIа мел хьежача, бIарг мел кхоачача — лозунгий, транспарантий, плакатий, байракхий боккха форд.

Шоай дик-дикагIбола гIирс бийха, безаме белаш города майдашка, проспекташка, улицашка баьннаб нах. КПСС XXVII съездо, КПСС ЦК Пленумаша шоашта хьалхашка оттадаь декхараш толаме кхоачашде шоай аьттув баларах дегаш айденна ба уж. Юкъеккхоачаш латт шийтталагIча пятилетка шоллагIа шу. Вай вахара ерригача сферашка яржаш йоагIача перестройко айбаьб наьха бехктокхам, цар ерригa уйлащ Даьхен рузкъа дебадеча къахьегамца ювзаенна я. «Парте планаш — халкъа планаш» иштта я таханарча ден лозунг. Из кхета а деш къахьегаш ба грозненцаш, йоккхий революционни, тIема, къахьегама традицеш йолча города гражданаш. Цар кулгаша хьакхолл вахара хозне, даймехка беркат. Эзараш-эзараш нах — бIаьш специалисташ караерзаяь къахьегамхой, маьлха кIийгаш санна бIаргаш доага бераш, шоай берех бIубенна ноаной, и. кх. дI. Ващцалца бIарахьежаргволаш кийчъяь я Грозне керттера майда а. Хьалъеш латтача КПСС обкома здане тIа доалл сийлахь-воккхача баьчча В. И. Ленина портрет. ДIа мел хьежача лозунгаш, плакаташ, байракхаш, партеи пачхаьалкхени кулгалхой портреташ. «Машар, къахьегам, май!», «Даькъала хилда 1 Май — дунен халкъашта юкъерча солидарноста цIей!», «КПСС XXVII съезда решенеш кхоачашъе!» — уж а кхыдола а дешаш да дIа мел хьежача.

Парте, тIема, къахьегама ветеранаша, производстве хьалхалаттараша, общественни организацей викалаша, яздархоша, художникаша, артисташа, Iилманхоша, цар кулгаш лаьца доагIача бераша хьалйнзай майда.

ГаргагIертай къахьегамхой демонстраци хьаелла еза ха. Цхьан юкъа совц маршаш, ашараш, иллеш, дуж гIар-тата, тамашийна сатем отт. Трибуна тIа боал КПСС обкома бюро членаш, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума а Министрий Совета а кулгалхой, Социалистически Къахьегама Турпалаш, республика сий даьккха кхыбола нах.

Iуйрийна итт сахьат доал. Дог айдеш екаш я Советски Союза Гимн. Эггара хьалха майда тIа бовл Грозненски гарнизона бIухой. Нийсса гIа боаккхаш, хьажар трибунагахьа долаш болх уж. Царна тIехьа йоагIа Грознен символ гойташ кийчъяь машина. Цо яхь города герб, вай республика столицо лелаю Къахьегама ЦIеча Байракха ордена макет. Цул тIехьагIа гучайоал город Грознен байракх. Машинаша дахь КПСС ЦК Политбюро членний портреташ. ЛаьгIо хьекхача михо шершаю цар тIа ягIа байракхаш.

Гучабовл пионераш, цар асфальта тIа доккхий алапаш вIашагI а детташ дIаяздy «Машар, къахьегам, май!» яха дешаш. Иразе доаг берий бIаргаш, гIоздаьнна детталу цар дегаш.

Царна тIехьа йоагIа республике, мехка, доазол арахьа а бовзаш болча Нохч-ГIалгIайчен спортсменех латта йоккха колонна. Укхаза ба «Спартак», «Динамо», «Урожай», «Буревестник», «Локомотив», «Труд», «Трудовые резервы» яхача спортивни обществай викалаш. Шо-шоай байракха тIеххьа боагIа спортсменаш — гимнасташ, штангисташ, боксераш, яйгачеи езачеи атлетика викалаш, дзюдонисташ, дуккха а кхыбараш. Хоза, нийсса, наьха бIарг тIаозаш я цар дегIамашта ювха форма. Спортсменашта улув баьнна боагIа цIи хеза бола цар тренераш а. Гимнасташа новкъа болххаше а цхьацца упражненеш гойт.

Фатанчаш хьалха а болаш майда тIа боал Нохч-ГIалгIайчен профессионально-технически образоване училищай дешархой. Трибуна тIара дIайха моаршал хоатт хургболча болхлой класса викалашка. «Ура, ура, ура!» яхаш хьаллоац дешархоша шоашка моаршал кхайкаду дешаш. Цар мугIарашка ба хургбола мехкдаьттахой, газовикаш, гIишлонхой, электрикаш, монтажникаш, бувзама болхлой, кхачан предприятешка болх бергбараш, барзкъаш тегараш, шерра профиль йола механизатораш, токараш, фрезеровщикаш, кхыбараш. Цар хьинарах тийша дукха да тахан, дерригa вай халкъ перестройка хьалашка дахача хана. «Хоастам хилба къоначар кулгашта!» — иштта ловца баккха лов бIаь итт гаргга професси Iомаеш болча кагийча нахаи мехкараштеи. Болхлой профессеш Iомаяь ца Iеш, училищашка уж Iомалу коммунистически доггуйла йолаш хила, патриоташ, интернационалисташ хила. Царна аьнна пачхаьалкхено хьалдаьд доккхий гIирсаш, хьадийллад дукха наькъаш. Цудухьа уж йовзаш ба шоай даьхено еш йола йоакхо. Тахан а тIехь къахьегаме дакъа лоац цар, тайп-тайпарча предприятешка, гIишлон объекташка практика чакхйоаккх.

Дешархой! Массарел хозагIа, безамегIа я цар колонна. Грозне йолча кховзткъа совгIа школе дешаш да шовзткъе пхийтта эзар гаргга бер. Цар бе доахк кхоанен дIоагIаш. «Тахан — дика деша, кхоана — дика къахьега», иштта я цар керттера лозунг. Шоашка луча моаршала жоп луш зIамига байракхилгаш бес-бесара шараш, зизаш лестаду цар, «ура» йоах.

Дукха ба царна юкъе тIехдика дешараш, общественни вахаре хьинаре дакъа лоацараш. Дукха ха йоаццаш чакхъяьннача ВЛКСМ XX съезде белгалдаьккхад мел лоархIаме да дешархошта юкъера болх тоабар. Из болх дикагIа дIагIоргба школьни реформа дIадехараш дикагIа а сихагIа а кхоачашдой.

Фуд царна эггара дезагIдар? Жоп цаI да — машар! КIаьд ца луш къахьег вай хьамсарча парте царна тIера сигале цIена хилийтара, тIом ца хьайтара. Атта гIулакх дац из, цхьабакъда, де дезаш а динза даргдоацаш а да. Бераша яхьача транспаранташ тIа нонагIа яздаьд «машар», «нана», яха дешаш.

«Моаршал да халкъа образоване болхлошка» яха дешаш дек микрофона чура. Уж хетадаьд сатем боацача профессе викалашта — хьехархошта. ГIадбаха цIогIарч а тIоараш а детташ тIаэц дешархоша шоай «хьамсарчарна» баьккха ловца.

Цхьаннена тIехьа шоллагIъяр йолаш йолх колоннаш. Дек низбола «ура», хьахоз даьхенах, партех, комсомолах, школьни вахарах дола иллеш. Форд санна хьув майда. Берашка кулгаш лестадеш, царга моаршал хетташ латт ноакхош дизза орденаши медалеши яда цIи хеза нах. Советски наьха ноахалий хадаргбоаца бувзам хоалу цу гIулакхе.

* * *

Город Грозней къахьегамхой демонстраци хьаелл Старопромысловски района болхлой колонно. БIаьстан эггара сийрдагIа, бочагIа, хьамсарагIа долча цIейна — ЦхьоалагIча майна кийчдаь къахьегама совгIат хьагойташ дола доккха рапорт а дахьаш, хьагучайоал из трибуна хьалхашкарча майда тIа. Колоннана хьалхабаьнна боагIа цIе байракхаш яхьаш бараш. Царна юкъе я башха-дика толамаш доахаш дIадаха шу чакхдаккхарах района енна РСФСР Министрий Советеи ВЦСПС-ен, КПСС Грозненски горкома ЦIе байракхаш, укх шера хьалхарча квартале даьхача къахьегама толамий итогех хьалхара моттиг а хьожаеш, цунна енна КПСС обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара кара тела ЦIе байракхи парте Грозненски горкома, горисполкома, ВЛКСМ горкома ЦIе байракхи.

«Сийле хийла социалистически яхье котбаьннарий!» яхача дешаща моаршал хетт района къахьегамхошка трибуна тIа латтараша. Цхьатарра кхозза вIаштта «Ура!» а оалаш, жоп лу демонстранташа шоай бе доахка зизаш, шараш, транспаранташ, плакаташ а лестадеш.

Лозунгаша, плакаташа, транспаранташа, цIеча бай-

(ДIахододар 4-ча оагIо тIа).

КАДРАШТА — ДУКХАГIА ТЕРКАМ

КПСС Грозненски горкома ялхлагIча пленуме дийцар «Перестройкан парте кадрови политикан хьакъехьара» КПСС ЦК январски (1987 ш.) Пленума решенеш кхоачашъяра долча городской партийни организаце декхарех» яха дош. Доклад йир парте горкома хьалхарча секретара В. А. Куценкос. Пренешка къамаьлаш дир КПСС Заводской райкома хьалхарча секретара В. М. Даниледа, «Красный молот» завода электросварщика Х. А. Загаева, «Грознефть» яхача объединене парткома секретара Ю. В. Васлюшкина, швейни объединене швея-мотористкас Л. Сандовас, Грозненски горисполкома председатела В. М. Шамардина, НГIАССР КГБ председатела заместитела М. О. Бузуртанова, кхычар.

Пленума балха юкъе дакъа а лаьцар къамаьл а дир КПСС Нохч - ГIалгIай обкома хьалхарча секретара В. К. Фотеева.

ЦIЕНХАШТТА кердаяккха кадрови политика, мукъаяккха из харцахьарча лостамехи динза дисарехи, бокъонца хIанзарча ханара, социально - экономически дегIаахар сихдара тIехьа лоаттабеча къовсама керттерча лостамашца айхха бувзам болаш хилийта, яхача КПСС ЦК январски (1987 ш.) Пленума установкашка хьежжа городской парторганизаце кадращара болх вIаштIехьбоаккхаш кIезига къахьегац КПСС Грозненски горкомо. ВIашагI а тохаш дIайоаржаю партийни балха эргалонаш яра опыт, чакхдоах кердача хьалашка хьежжа балха стиль эргаяьккха тоаяра духьале еш дола хIамаш дIадахара де дезараш.

Кадращара болх тоабара тIаберзабаь города партийни комитеташа. юххьанцарча партийни организацеша беча балхах доала беркат гуш да экономика, культура дегIайоалаяра, къахьегамхошта кхетам балара даькъе карагIдувлача гIулакхашка. Цунна дола тешал да промышленни производство дегIаяр, халкъа эша товараш дукхагIа арахецаш хилар, мовхьаш дIа-юха кхахьарен бытовой гIулакхаш дарен боарамаш лакхдалар. Укх шера цхьоалагIча квартала план керттерча технико - экономически хьокхамашта кхоачашъяьй, кIезигденнад тайптайпара зуламаш делга.

Городской партийни организаце хьал а кхийна, шоаех тийша дIатIадилла гIулакх дика вIаштIехьдаккха ховш бола кулгалхой кIезига бац объединенешта, предприятешта керте латташ. Пленуме яьча доклада тIа цIераш яьхар цу тайпарча дуккхача кулгалхой.

Цхьабакъда, долаш долчох, карагIдаьннарех кхоачамбаь Iе йиш йолаш дац гIулакх. Соахка товарни продукци маьхала яккхара заданеш кхоачаш ца еш юсар городе ворхIнегара кхойттанега кхаччалца предприятеш, укх шера хьалхарча квартале а хилар цу тайпара ши предприяти. Товарни продукцега дIадодар соахка 10 миллион сом совгIа дукхагIа хилар, брак лакхъелар, лаьрхIачул кIезигагIа бир пайда.

«Грознефтеоргсинтез» яха а швейни а объединенеш, «Красный молот» завод, Грозненски Октябрьски консервни, биохимически заводаш, кхыяраш хIанз а договорин поставкай планаш кхоачаш ца еш я, хIаьта уж кхоачамбоацараш дIадахара лоадама хIама деш бац цу предприятей кулгалхой, цу гIулакха кIезига йоакхо ю цу партийни комитеташа а.

Цхьайола предприятеш лаьрхIача доазонашка ца кхоачаш болх беш хилара бахьанех цаI да доалдара экономически методийи госприемка юкъейоалаярен хьалашка болх бе кулгалдара кадраш кийча ца хилар, царгара доагIар парте горкомо, райкомаша, партийни организацеша дизза хьа ца дехар.

Дукха да керттерча специалистехи юкъерча звеногIа йолча кадраехи тийша. Бакъда, цхьайолча хана уж кадраш хьакъостаяра, балхашка дIанийсъяра, царна кхетам балара гIулакха боагIача тайпара мах бац цхьайолча предприятешка.

Парте горкомои райкомашеи кадращца беча балха тIехь лоархIаме моттиг дIалоацаш хила деза аьнна хет кулгалхо шийна кара йола кадраш хьахаржа, уж Iомае ховш ва е вац яха дош. Царна аттестаци еча хана из хIама чIоаггIа теркалде а деза. Хадданза уйла еш леладе дезаш хIама да из.

Из ишта долга бакъдир дукха ха йоацаш «Красный молот» яхача, биохимически, «Трансмаш» яхача заводий керттера инженераш хувцанза баргбоацача гIулакх кхачаро.

Къаьнача тайпара болх бе гIертар къаьстта чIоагIа Iаткъаш хул Iилма - технически прогресса дешашта, ховш ма хиллара, цу дешаша а уж леладеш йолча кадраша а лоархIаме моттиг дIалоацаш хила еза индустриальни Грозне. Предприятеш технически кердаяхара гIулакх дукхагIча хана тIехьатет. Цу гIулакха хьожаяь капитальни вложенеш, масала, соахка 81 процент совгIа мара кара ца ерзаеш йисар. Керттерча даькъе кадрай бехкагIа лархIа доагIа производствана реконструкци яра болх городе эгтара эсалагIа вIаштIехьбаьккхараш электромеханически биохимически заводаш, «Промстройматериалы» яха объединени хилар.

Цу предприятешка планагIа йоацаш оборудовани сецаеш технологически дисциплина телхаеш моттигаш дукха хул, аханел дукхагIйола оборудовани физически а морально а къаенна я.

Биохимически завод дегIайоалаяра наькъаш белгалдаь да КПСС Нохч - ГIалгIай обкома бюроси СССР Минмедпрома коллегеи цхьана тIаьийцача решенегIа. Цхьабакъда завода директорен (н. Шагаев) керттерча инженерен (н. Кухаренко) мелал бахьан долаш тIехьаювл из решени кхоачаш ца еш. ХIаьта электромеханически завода кулгалхочоа (н. Юрков) магац Iилма-технически прогрессана коллектив тIаерзае.

Инженерни уйла вIалла дIахьокхаеннай ала йиш йолаш а дац «Промстройматериалы» яхача объединенера гIулакхаш. Уж ишта хилара башха сагото еш вац цун генеральни директор (н. Ватаев).

Цу предприятешка 20—25 процент лакхерча а юкъерча звеньех а бола кулгалхой профильни специальни образовани йоацаш ба, хIаьта лакхера образовани яраш а кIезига ба.

Балха боацаш, болх бе могаргдолаш ворхI эзар саг ва Грозне, бакъда, хIаьта а города гонахьа ядача юрташкара хIара денна городе болх бе хьакхувл 6,5 эзар саг. Цул совгIа цхьайолча предприятеша тайп - тайпара балхаш де кхыча городашкара хьехаш хьакхувл дукха специалисташ, цар деш дар шоай низаца де йиш йолаш а декхарийла а шоаш боллаше а.

ХIанз а чIоагIа эсала лел городерча цхьайолча предприятешка 2—3 сменни балха режимага довлара гIулакх. ТIахьожам боацаш, тесса дитад из парте горкома промышленни гIишлони отделаша, райкомаша, горисполкомо, райисполкомаша.

Кадращара болх эсала хиларца дашха доагIа, эгтара хьалха, гIишлон организацешка, бытовой гIулакхаш деча предприятешка кхыча сферашка хIанз а кхоачамбоацараш дукха хилар. Цхьан боарраме цар болх ца бар дукхагIча даькъе дика кийчъяь кадраш кIезига хилар да.

Перестройка яра хьалашка хьежжа болх вIаштIехьбаккхара эш кердача декхараша дIадеххача тайпара коллективана кулгалде ховш бола нах. Уж кийчбе беза, бакъда кадраш хан-ханнахьа кийчъярен юхакийчъярен гIулакх хано дIадехачул гаьнна тIехьадус городе. Цхьан хана Iомадаьчох кхоачам а беш Iеш кулгалхой кIезига бац къахьегама коллективашта керте латтараш юкъе.

Кадрай резерв кийчъелга а боагIаш бола тIахьожам болаш леладац партийни комитеташа, юххьанцарча партийни организацеша. Из гIулакх эсала леладу Октябрьски Старопромысловски районашка, цудухьа укхаза дикка дукха кулгалхой резерве барех а боацаш уттабу. Кадрай резерв кийчъеш ца хилча гIалаташ а дукхагIа хул кадраш хьахоржаш, уж дIанийсъеш беча балха тIехь, е эшшача хана балха тIа дIатIавахийта кийча саг хилац. Масала, ялх бутт ба «Родина» яхача совхозе из бахьан долаш партнома секретарь воаца.

ХIара партийни комитете цхьан-шин шера лаьрхIа йола резерва школаш вIашагIйохка лерхI. Из могаде а хьаллаца а мегаргдолаш хIама да.

Дукхача къамех бола нах бахаш а болх беш а болча вай городе кадращца болх беча хана теркалданза даргдоацаш да цхьаькха хIама. Цар дукхалген кIезигалген хьежжа коллективашка дIанийсбе беза тайп-тайпарча къамех бола нах. Из ишта доацаш коллективаш я городе. Цхьайолча предприятешка геттара кIезига ба нохчехи гIалгIаехи бола нах («Грознефтеоргсинтез» яха объединени, «Грозгипронефтехим» яха институт). Кхыча тайпара да гIулакх транспортни организацешка, Нохч-ГIалгIай гIишлон управлене, торговле, бытовой гIулакхаш деча предприятешка. Укхаза дукхагIа ба нохчийн гIалгIайн къамех бараш.

Цу тайпара кхоачамбоацараш дIадахара хIанзалца лоадама хIама даьдац, бакъда дуккхаза дийца-м дийцад, кхыметтел горкоме хьалха хиннача пленуме а.

С. КОТИЕВ.

Дикача нахах

Къахьегама лакхаленаш

1980 шера юкъера школа чакхъяьккхача «Назрановский» совхоза Пхьилекъонгий - Юртарча ферме балха йода Дзаурова Къамболата Цаэш. Нана — Эсет санна доярка хул цох а. Хьаьц доахан. Хьалха ферме а ухаш нанна новкъостал деча хана дика Iомабаьбар цо доярка болх. Цудухьа доахан детта Iомалуш ха йоае йийзанзар.

ЦхьайтталагIча пятилетке цхьа шу дIадахийтанзар Дзауровас шин план дикка тIехкхоачаш а еш, 3 эзар килограммал дукхагIа шура ца йоаккхаш. ХIаьта 1984 шера района дояркашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг а йоаккхаш рекорд оттаю Цаэша. Цу шера ше хьожача хIара Iаттагара 4181 килограмм шура йоаккх цо. Йоккха балха опыт а йолаш, дуккхача хана денз къахьегаш болча дояркай низ дIа ца кхаьча хIама дар ткъо шу даьннача йоIа карагIдаьннар.

Хьинар лаьгI ца долийташи толамаш доахаши къахьег Цаэша цул тIехьагIа. 1985 шера хIара Iаттагара 3573 килограмм шура йоаккх цо. Кхыча бесса аьлча, цхьайтталагIча пятилеткагIа планал совгIа 120 тонн шура яьккха Iийнаяц из.

Дика дIайолаьй цо шийтталагIа пятилетка а. ДIадахача шера хIара Iаттагара 3776 килограмм шура яьккхар, шин план 172 процент кхоачаш а еш. Хьинаре къахьег Цаэша укх пятилетка шоллагIча шера а. Планаши декхараши тIехкхоачашделга, мехка Кхачан программа кхоачашъеча ишта доккхий толамаш доахилга дохаргдоаца закон а хинна дIаэттад цун вахаре.

Мишта вIаштIехьдаьннад къоначa дояркай лагIа тIара лагIа тIа а йоалаш цу къахьегама лакхаленашка кхача? Цу хаттара дола жоп луш хилча эггара хьалха цIи яккха йоагIа Цаэша къахьегама никъ бовзийтачен безабалийтачен наьна — Эсета. 1970 шера денз цу ферме доярка йолаш хьаьнала къахьегаш хьайоагIа из.

«За трудовую доблесть» яха медаль а Еррига союзни социалистически яхье котало яхарах Знакаш а еннай цунна. Наьна наькъагIа йода йоI а.

— Лоацача юкъа йоккха балха опыт караерзае а толамаш даха а мишта аьттув баьннаб хьа? — аьнна хаьттача дикка ха яьккхар Цаэша йист ца хулаш. ТIаккха:

— Мама я со болх бе Iомаяьр, — аьлар цо, юхь тIа безаме белам а баьнна.

...ЯлхлагIча классе деша ягIаш йола Цаэш цхьан дийнахьа шин нана йолча ферме йода. Группера ткъаь шиъ етт бийтта а яьнна, доярка йоацаш диса кхыча группера дараш детташ ягIар Эсет. Болхлой тоъаш бацар ферме.

Юхьа тIа гIолла Iоухаш хьоцара тIадамаш а долаш кIаьдъенна шин нана бIаргаяйча, дог тохаделар кхувш йоагIача йиIнга.

— Мама! Сона бетталургбарий-хьогI акхарех цхьаккха етт? — аьлар цо.

Цхьа ха йоаккх йиIнга нанна уйлане яха бIарахьежжача латташ. «Тхона тIадувхари даари Iалашде гIерташ, оаха дийшача дика хеташ Iуйрнйна пхи сахьат даьлча гIетташ сайрийна боад къовлабаллалца ши кулг Iо ца дуллаш, цхьацца хIама деш лел-кх хьо, са хьамсара нана», оал ше шийца. Нанна хало кIезигагIа хургйола хIама шийна карагIдаьлча дега тоам хилар цунна.

— Ер сатийна етт ба. — Укхо хьога беттийтаргба, аьнна хет сона, — оал тIаккха бIарг сийрдабаьннача Эсета, кулг лаьца йиIиг цхьан ха яхача Iатта дIатIа а йиге.

Из дар 1976 шера. Ца ховр нанас хьа а оалаш из цхьа етт бетта халла низ дIакхоач Цаэша. Болх йистебаьлча цхьана чубоагIа уж фермера. Пхьор диаь яьлча, тхьайсе дIайода кIаьдъенна йиIиг.

ШоллагIча дийнахьа Iуйрийна диъ сахьат даьлча хьалгIотт Эсет. Хьалъура а ийккхе, цунца ферме яха кийчлу Цаэш а.

— Iа фу леладу? — хоатт Эсета.

— Мама, со а йоагIа ферме сай етт бетта, — оал йиIига, шин жогIара бIаргашца дехардеш нанна бIара а хьаже.

Цкъарчоа раьза хул цу дешаша дог хьаьста нана. Доккхал ду халонашта духьалъотта а хIама хьадара гIера йолаш а из хьалкхувш. ТIаккха Эсета дагадох цун юкъагIа дусаргдола дешар. «Школера дIаяла езаргья-кх укхан» аьнна, уйла чуйосс цунна.

— Мама, аз дош лу хьона айса кхы а дикагIа дешаргхиларах, — оал наьна дагардар хайнача йиIиго.

Цу Iуйрнйна цхьана ферме болх уж. Шин етт бийтта яьлча нанас хьахьекха шоллагIбар бетта йолалу йиIиг. Иистеяьлча наьнага а ца хьежаш едда чуйоагIа. Цул тIехьагIа массехк сахьат доакхх цо урокаш еш ягIаш. Ха хьатIакхаьчача школе йода. Дика отметкаш йоахаш деш. Цкъа ше дIадоладаь хала гIулакх юкъагIа па дуташ, ферме ухаш доахан а детташ, деша а ягIаш массехк шу доакхх Цаэша. ИттлагIча классе дIачуяьннача хана Iуйрийнеи сайрийнеи ялх етт бетта низ дIакхоачар цун.

...ДIадахача шера боккха толам баьккхаб «Назрановский» совхоза хьайбаш лелалдераша. ПланагIа дIаяла йоагIар 2900 тонн йолаш паччахьалкхенга ехкай 3000 тонн шура, хIаьта дулх — 725 тонн (планагIа дIадала доагIар 600 тонн). Цу толама юкъе дика дакъа дихьар Цаэш болх беш йолча ферма коллективо а. ПланагIа яккха йоагIар 1023 тонн йолаш 1309 тонн шура яьккхай цар, 129 процент из кхоачаш а еш.

Мехка Кхачан программа кхоачашъеча доккхий толамаш дахарах Цаэша еннай «Знак Почета» яха ордени Ленински комсомола премии.

Сийлахь - бокхача Октябра 70 шу дуза юбилей йола шу кхы а дикагIча къахьегама хьокхамашца дезде гIерташ шоашта юкъе шерра социалистически яхь а йоаржаяь къахьегаш ба фермера дояркаш. Массаза санна эггара хьинарегIа къахьегаш я Цаэш а. ЦхьоалагIча квартале хIара ше беттача Iаттагара 938 килограмм шура яьккхай цо. Шу чакхдоаллаш из хьоккхам 4 эзар килограммага дIакхачийта дош деннад Цаэша.

ВЛКСМ XX съезде КПСС ЦК Генеральни секретара М. С. Горбачева аьннад:

«КПСС Центральни Комитето массавар цIаькха а цIаькха а тIахьех хIама хьадара. ХIама хьадар, хIама хьадар, кхы цIаькха а хIама хьадар — цох латт хIанзарча этапе перестройка толам баккхара кIийле. Айдаь дешаш кIезигагIа, чулоацамца айдаь практически гIулакхаш дукхагIа».

Цу дешаша ма яххара, хьинареча къахьегамца практически гIулакхаш дукхагIа гойташ хьайоагIа Дзаурова Къамболата Цаэш.

С. АУШЕВ.

Дикача къахьегама толамашца чакхъяьккхар хьалхара квартал Грозненски швейни производственни объединенена чуйоагIача цхьоалагIча филиала хIамаш тегараша. Заданел совгIа арахийцар 26,8 эзар сома маьха продукци.

Цу толамашта юкъе кIезига дакъа дац кхоалагIча участка коллектива. Къаьста дика къахьегаш хиларца белгала ба цу участкера хIамаш тегараш Магомадова Раиса, Маашова Залпа, Абдулаева Лейла. Царех хIаране дикка тIехкхоачашъю шоай сменни нормаш.

Дика къахьегарал совгIа мехкараша хьинаре дакъа лоац коллектива юкъарча вахаре а.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) Р. Магомадова, З. Маашева, Л. Абдулаева.

И. ПЛИЕВА сурт.

ПАЧЧАХЬАЛКХЕННА — ДУЛХ ДУКХАГIА

Къоначa коммуниста Исраилов Руслана шийх хьайбай доккхача Iула да лоархI. Иштта шоаех дай лоархIаш ба Урус-Мартановски района «Красноармейский» совхозера цо кулгалдеча подрядни, хозрасчетни бригадера цун гIончаш а. ХIаьта бригала леладу хьакхарчий Iул геттара доккха да — 8 эзарнега кхоачаш.

— Массаярг хIара дийнахьа хан-ханахьа дика кхаба а, нерда-керда кIалахьарцар а деш цIена лелае а еза. — йоах къоначa кулгалхочо. — Из ца деш хилча хьайбашта дозал тIаьийтийта, плани, тIаьийца декхарами кхоачашде вIаштIехьдаргдац.

Цудухьа из гIулакх ма хулла дика кхоачашде гIерташ бригадир дизза дийнахьа кхеста везаш хул.

Керттера дар — ца хаддаш ялатаца хьайбаш Iалашдир. ХIаьта из ялат доаккхача цехерча Бацагов Шарапа звенос кийчду. КIезига а доацаш — хIара дийнахьа 300 центнерага кхоачаш. Цудухьа Исраилов Руслан дукхагIйолча хана ялат доаккхача цеха территоре тIа бIаргаго йиш я. Бригадир цигара ходар хьайбашта дIайха доллаш хьакхахьийта гIерт. ГрафикагIа из гIулакх дика кхоачашду тракторист Дутаев Шарани керте латтача механизатораша (Шаране хIанз а бIухочун гIирс Iобаьккхабац — из дукха ха йоацаш мара Афганистанера цIавенавац шин интернациональни декхар сийленца кхоачаш а даь).

Хьайбашта лерттIа Iунал делга вIаштIехьдаьккхад, цу духьа царна хоалуш дозал IотIадетталу, царех хIаранена дийнахьа 400 грамм тIакхет.

— Оаха тхоашта хьалхашка декхар оттадаьд хIара чукхоаба хьакха 120 килограммал кIезигагIа дозал доацаш дIаяла, — йоах бригадира.

ХIаьта бригадира шин дош кхоачашду: цхьоалагIча квартале чукхаьбача хьакхарчех хIаране дозал дийна йоллаше 127 килограмм а долаш шиъ - ах эзар дIаеннай. Апрель бетта а цар дулхкомбинате дIаденнад тIаьийцача декхарий планал тIех хьайбаш.

— Тха счета тIа кIезига яц планал тIех йола продукци — йоах Р. Исраилова. — ХIаьта цо тхона тешам лу XII пятилетка шин шера план Сийлахьча Октябра 70 шу дузаш кхоачашъе а. мехка Кхачан программа кхоачашъеча дукхагIа дакъа юкъедахьа а могаргхилара.

П. ГАГИЕВ,

Госприемка — хано дIадехар

КЕРДА ТОЛАМАШ ДОАХАРГДА

Дерригача производства доакъошка овлангара денз эргалонаш елга сихдара наькъаш белгалдаьхад КПСС XXVII съездо. Из процесс хиланза яргйоацаш йолга вахаро ше хьахьекхад. ХIаьта хIанз цо шийна тIехьа дика лар ютилга гуш а да. Дукхача производственни коллективай балха тIа хоалуш я дикагIча оагIорахьара эргалонаш. Из ала доагIа тха СССР 60 шу дизара цIерагIча «Оргтехника» производственни объединенех а.

Цхьаккха шеко йоацаш шин планаши социалистически декхараши сийленца кхоачашдеш хьайоагIа тха объединени дуккхача хана денз. Цхьабакъда, тахан из а тоъаш дац. Вахаро хьалхашка увттаду керда, кхы а доккхагIа, чоалханегIа дола декхараш.

Из декхар цIаькха а белгалдаьккхар КПСС ЦК январски (1987 ш.) Пленумо.

Кердача дIадехараша тхога фу йоах? Продукци ма хулла дикагIа хилийта, наьха хьашташ диззагIа кхоачашде. ХIаьта из Iалаьмате нийса да.

Объединене коллективо дегтIара раьза а йолаш тIаьийцар госприемка. Соахка денз цу кердача формагIа къахьегаш я коллектив.

«Электроприбор» яхача завода Iа яха новкъа хиланзар госприемка, хIана аьлча, тха продукцена хьалхагIа а хилацар во я аьнна рекламацеш йолаш.

Кердача органо шин болх дIаболабир 1986 шера октябрь бетта, хIаьта декабре ерригача продукцех 70 процент яр госприемкага гIолла чакхъяьннар. Цох тхона пайда баьлар. Айса аьнначун тешал доаладеш укх тайпарча цифрашта шун теркам тIабахийта ловра сона. ШийтталагIча пятилетка шоллагIча шера хьалхарча биъ бетта план кхоачашйир. Продукци маьхала яккхара задани 103 проценти, къахьегама овсарле лакхъяра план 102,8 проценти. Иштта кхоачашдир договорни декхараш а.

Даьха толамаш белгал а доахаш, производственни Iилма-производственни объединенешта юкъе яьржа хиннача социалистически яхье хьалхарча квартала итогех кхоалагIа моттиг хьожайир тхона КПСС обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара кара тела ЦIе байраках а луш. ХIаьта республикански Сийлен улга тIа а яьккхар коллектив. Тхоай къахьегамах ишта лакха мах баро доккхал деш да тхо, цхьабакъда, даьхача толамех соцам а баь Iе лаьрхIа да яхалга дац из.

Апрель бетта план кхоачашъярал совгIа дикка тIехкхоачаш а йир оаха.

Бригадашка, участкашка, цехашка болх беш бола нах шоай гIулакх дика кхетадеш, кердадар лохаш ба. Вешта аьлча, объединене дуккхача хана денз керттерча даькъе теркам тIаухийта дешаш да кадращца кхетама болх белга, бизза производства дай болга царна дIа а хойташ.

В. ЯРЦЕВ,

СССР 60 шу дизара цIерагIча «Оргтехника» яхача производственни объединене «Электроприбор» завода слесарь.

Кхом бе, лораде, лархIа

ТАРОНЕХ ПАЙДА ЭЦАЦ

«Грознефтеоргсинтез» яхача производственни объединенена чуйоагIача предприятешка хоадамболлаш болх бу бийдала, материалашта, энергоресурсашта кхом баран хьурмат даран.

Цу гIулакхо лоархIаме пайда а лу. Иштта, 1986 шера ерригача объединене гIолла дIалаьрхIача 69,7 тонн каустически сода, 853,5 тонн ацетон, 405,9 тонн карбамид кходир укхаза..

ХIаьта а боагIача беса пайда эцанзар шоай таронех цхьайолча производстваша. Къаьстта из доагIаш да Н. Анисимова цIерагIча Новогрозненски мехкдаьтта заводерча бензин арахецача производствана. Цун керттера бахьан да оборудовани каст-каста йохаш хилар. Цхьайола установкаш тишъенна, къаьна я. ГIулакх бокъалгахьа даккхара, бакъдар аьлча, соахка цхьацца лоархIаме технически эргалонаш-м яьй укхаза. Иштта 25-2 йолча установке шиъ кислотни насос кердачарца хийцай, хIанз цу установке керда реактор а я оттаеш.

Ма дарра аьлча Н. Анисимова цIерагIча заводе кхоачамболлаш теркам тIабахийтац реагенташта кхом бара санна долча деша. Завода кулгалхоша хоадамболлаш хьадехац поставщикашкара цар предприятена лоаттаеш йола химреагенташ дикагIа хилийтар. Цул совгIа, завода финансови баланса тIера уж химреагенташ дIайоахийтача хана гIалаташ а дувлийт.

Уж дерригa кхоачамбоацараш нийсдаларах 200 эзар сом зе хиннад, объединенена.

Хан-ханнахьа ацетон ца лоаттадарах а дуккхаза болх юкъагIа бисаб А. Шериповa цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводе а.

Химреагенташта кхом бара боагIаш бола теркам тIабахийтац В. И. Ленина цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводе а.

А. ЗАМИДОВ.

ЛоархIаме гIишло хьалъеча

Наха эшачун йоакхо еш

Машинаш ю заводаш хьалъелга чIоагIа лоархIаме гIулакх лоархI вай партеи правительстван. Ер шу дIадолалуш цу дешага лаьрхIа хьежар КПСС ЦК Политбюро. Машинаш хьаю объекташ хьалъе йолаьй вай республике а. Царех цаI я г. Аргуне хьалъеш йола Грозаерча «Красный молот» яхача завода филиал. Из хьалъеча дакъалоацаш я республикера дуккха а гIишлон организацеш, хIаьта керттера генподрядчик — номер ялх йола СМУ я.

Гаьннара хьежача хIанзале гуш я хургйолча объекта керттера корпусаш. Царна монтаж яра балхаш деш я Р. Исупов керте латта ялхлагIча участка коллектив. Цул совгIа, деррига гIишлон балхаш а кхоачашду цу участка. Цунна чуйоагIа П. Табункови И. Шидаеви керте латта шиъ комплексни бригада. Къаьстта дика къахьег П. Табункова кулгалдеча коллективо.

— Из бригада керттера корпус хьалъеш я, — яхаш дувц участка начальника.— Белгалдаккха деза укх шера хьалхарча квартала план цо ханал хьалха кхоачашъяь хилар. Доазол дехьарча специалисташа оттаяьча проектах хьалъеш я завод. ХIаьта чIоагIа маькарал, хьаькъал эшаш хIама да оборудованена монтаж елга. Цудухьа дагадоххарагIа даь хIама дац монтаж елга цу бригадана тIадилла хилар а.

— Мишта вIаштIехьдаьннад йоккха йоапача цу коллектива селлара чоалхане балхаш де? — хетт аз Исуповга.

— Цу гIулакха гIо даьраш кIезига фактораш яц, — аьлар участка начальника. —Табунков бригадана керте латта бархI шу даьннад, пайда эцанза йола таронаш дика йовзаш саг ва. Цул совгIа,ГДР массехк шера болх баьб цо. Цигара хьаIайнай опыт, къахьегам лерттIа вIаштIехьбаккха ховлга. Дика организатор а нахаца та ховш а саг ва из.

Шин бригадерча хIара сагах чIоагIа доккхал деш дувц Павел Александровича. Дуккхача хана денз укхаза къахьегаш хьабоагIа В. Назаренко, С. Успахаджиев, А. Лямин, В. Абуев, Ю. Зубенко, кхыбараш.

Коллектив толамга кхувлара боккхача лоархIаме да цун дисциплина дика хилар а. ХIаьта чурча таронех дувцаш хилча укхаза шерра пайда эц новаторствах. Бригадир ше а ва цу даькъе хьинаре дакъалоацаш. Монтаж елга аттача даккхара тайп-тайпара приспособленеш, механизмаш вIашагIъехкай укхаза. Царех я мовхьаш хьалъайдара йола подъемникаш, кхыяраш. Цу гIулакхаша дикка аттача боаккх къахьегам.

Ерригача управлене дикагIа лоархIаш я ялхлагIа йола участок. Цунна тешал деш прорабске латт укх шера хьалхарча квартала балха итогех цунна енна СМУ карара кара тела ЦIе байрах.

— ШоллагIча квартале а тхоашкара из дIа ца яккхийта хьожаргда тхо, — йоах Р. Исупова.

Дика вIаштIехьъяьккхай гойтара агитаци. Массане а бIарг тIаоттаргболчча хьалтеха доал социалистически яхья экран. Цо хIара дийнахьа хьахойт тIехьавусар малав, котало яьккхар малав. Балха тIа мекъал гойтараш белгалбоахаш арахецаш да хIара кIира цкъазза «КIарцхал» яха пенгазет.

Участка балхах лаьца дувцаш хилча ца хьоахаеш йиташа нийса хургдацар Шибаев Идрис керте латта комплексни бригада а. Из я филиала административно-бытовой корпус хьалъеш. ВIашагIъелла дукха ха еце а дикагIча оагIора цIи йоаккхийт цо шийх. Къона я из бригада, къона ба цига къахьега нах. ХIаране юкъера лаьрхIача 28 шу мара дац. ХIаьта бригадира шин — 25 шу. ЛаьрххIа гIишлон образовани йолаш а ва Идрис. Укхаза валехьа Аргунерча цхьан гIишлон организаце мастер хиннав из.

— Балхах дика кхеташ, нахаца та ховш саг ва Идрис, — йоах участка начальника. — Цун бригадера нах а ба массехк смежни профессеш караерзаяь.

Ше хьадечох дог лазаш, хIаман хьурмат, кхом белга закон а хинна дIаэттад цу комсомольско-кагирхой коллективе, массаза нийслу гIишло еча маркхал, бетон, кхыйола гIишлон материалаш делкъа хана, е балха ди чакхдоаллаш хьаяхьаш. Цхьабакъда, цIаккха цIагIоргвац Шидаева бригадера цхьа саг. бокъонца из гIулакх цхьалха даккхалца. Бригадира ше а бел бе йолл. Бригаде къаьстта дика цIи йоаккхаш бувц А. Шахтамиров, И. Бочуев, М. Абубакаров.

Участка коллективо деррига а шин хьинар оарцагIдаьккхад ханнахьеи тIехдикен деррига балхаш чакхдахара. Бакъда, цун болх цхьайолча хана смежникаша юкъагIбоахаш моттигаш нийслу. Къаьстта цу даькъе дукхагIа бехке яр Грозненски аьшкбетона конструкцей завод я. Из лоархIаме гIишло хьалъечара балхаш сихдара тоъам болаш яц мовхьаш хьалъийду механизмаш а. ЧIоагIа лоархIаме факт я монтаж елга санна дола чоалхане гIулакх 30 саго кхоачашдеш хилар а.

Ерригача объекте 4 миллион сома маьха балхаш де дезаш да укх шера. Царех 3,5 млн. дараш ялхлагIча СМУ йиъалагIчеи пхелагIчеи шин участко де дезаш да. ПхелагIа йола участок укхаза къахьега йолаенна дукха ха яц. Цо кхоачашду гIон дола балхаш.

ХIара бутт массаза боал дукхагIа хулаш латт цу объекте къахьега нах. Таханарча дийнахьа бIаьннел совгIа саг ва цига къахьегаш. Цхьабакъда, бытовой гIулакхаш эсала лел. Массехк бутт ба наха бIайха кхача лоаттабара дош бокъалгахьа ца доаккха.

— Объектера гаьнна дIааха деза тха столове, — йоах каменщиккий бригадира С. Идрисова, — Цудухьа дукха балха ха зехьа йов. Са бригаде 26 саг ва, тIаккха дIалархIал столове да-юха ахарах мел балха ха зехьа йов.

— ЧIоагIа шелал лайра оаха укх Iай, — аьле къамаьла юкъе воагIа Табункова бригадера каменщик В. Федоров. — Аьшка пишкаш летае езача кхаьчар бытовкашка. ХIанз-м ахка гаргагIертад, бакъда из проблема йоацаш дац. Мала хий бешкашка хьатIа ца деча хилац. ХIанззехьа а уйла е еза-кх уж кхоачамбоацараш дIадахара.

Н. НИКОЛАЕВА.

БАЗОРКИН Идрис

КЪОНАХЧАЛ

Яздархочун блокнота тIара

Каст-каста уйла ю аз: цкъаза къона, куцдола нах шоай цIагIа ираз долаш хIана хилац-хьогI, яхаш. Сона хет цхьайолча хана лайна е ланза «сийле», «саг лархIар» яха дешаш нийса цар ца кхетадеш санна. Из бахьан долаш цар кIезига дац Iовдала хIамаш. Цхьа истори дувца дагадехад сона. Хьанна хов цхьабараштa накъадала а мег из.

...Дукха ха йоаццаш дар из. Со волча баьхкар гаргара нах: шин тайпах болча наха юкъе этта халахетар дIадаккха а уж бартабига а лоалахарча юртарча цхьан цIагIа гIовалара хьо, хьайца ши воккха саг а волаш, аьнна.

Хиннар ер дар: зIамигача саго ше везаш йола йоI йодаьяр. ХIанз а нийслу-кх иштта моттигаш. Цул тIехьагIа из йоI даьшка юхаеннай тоам бергба мотташ. Бакъда, йиший дас аьлар зIамигача саго наха хьалхашка дош дала деза йоI цIена а я, из бахьан яхаш хIама а дац са, аьнна. Цул тIехьагIа дувцаргда тоам бергба е бергбац. Цу тайпара моттиг эттача хулаш ма хиллара дар дIадийхар.

ХIаьта йоIо ший йижарийн зIамигача сага оагIонгахьара тешаши болча эккхийта аьлар: ше раьза йоацаш йодаьй аьнна. Цо хувцар дерригa гIулакх.

Из истори чIоагIа новкъадар сона. Ла ца могаш гоама я сона хIара оагIув моттийтара эздел лаьца а шин курали ше бакълувш хилари белгалдаккха а гIерташ, хIаьта ма дарра аьлча, гIулакх сихагIа чакхдалари машар бари, (кхыметтел шийбера ираз доадаь а) из тоам боаца гIулакх дIадалари наьха йоахараш сацари дезаш, еш йола уж ерригa киловзалаш.

Тха гIулакх дика чакхдала мегаш хиннадар, цIаьхха вIалла дага а доацаш, кIоаргача даха мара. ИнIий дас яхар де тиганзар зIамсаго. Цо хаьдда ший новкъосташка аьлар: йоIах кулг ма техадац, аьнна дош лургда ше, бакъда, мукъа-м йоалийтаргъяц цхьаккха дича а.

— Нагахьа санна цо яххача бесса аз оале, цар из са футтарийна моллагIча йовсарга дIалургья, хIаьта аз из могийтаргдац!

Цу тайпара моттиг эттача, йиIий дас наха хьалхашка иштта хIама деш хул, яхаш дувцар цунга, гонахьарчар раьза хила веза, хьайга яхар де, йоахар. Хьалха денз иштта хьадоагIаш да. ХIаьта а цхьаккха дIатIаэца тигацар зIамсаго.

Ди чакхдоалаш латтар. Шин тайпах цхьаккха оагIув ше яхачунна тIера ялацар. Тхона гора из истори во чакхдаргдолга.

...Ха яхаяр. Тхо цIадаха гIайттар, бийса шийла енаяр, зIамсага даьвошас ца дохийташ совцадир тхо.

ЦIагIа йIайха яр. Бусйоагорг яр тховна сердала герга гом лоаттабеш. Геттара паргIатаре, дIайхача цIагIа дале а, наб кхетацар, шорттига къамаьл а деш, ухкар тхо. Тхо дерригаш а пенсе даха нах дар. Со хьалха хьехархо хинна, Ювсап—лор, кхоалагIвар колхозхо хинна вар. Из, хетаргахьа, ханна массарел воккхагIа а вахара дикка зем баьккха а. Нажмуддин яхаш вар из.

— Цкъа цхьан хана хинна цхьа хIама дагадехар сона,— аьлар Нажмуддина цIаьхха.

— Нагахьа санна шо набаро чIоагIа дIаувзадеш деце, аз дувцаргда шоана из. Вакъда, хIанз вайна нийсденнача гIулакха кIезига тара-м да из, хIаьта а, сона хетачогIа, цхьа бувзам-м ба царна юкъе.

Тхо ладувгIа раьза хилар.

Нажмуддин дувца ма волавеллинге а, тхо чудолча цIен ниI цIаьхха хьаеллаелар, тIаккха аз кхетадир: тхол совгIа ладувгIаш кхы а саг волга.

— Оаш ма хатталаш сога из хIама мичахьа хиннад а нах малаш бар а, хIана аьлча цар дукхача гаргарча нахага гIолла бовзаргба уж. ХIаьта вайна из тахан эшаш а дац.

Шовзткъе итт шу хьалха хиннад из. Со зIамсаг вар, цхьан юрта гIолла чакхвоалаш, цига саг йоалаяь хьоалчагIа даьча нийсвелар со. Дукха нах гулбенна хьоалчагIа дар из. Улицаш хьалйизаяр цига баьхкача наха. Йоккхача гаьнашта кIал кIувс санна, буц яьнна дар ков. Цу коа шин цIа дар: цаI — юстаро латташ бийдача кирпишкех даь доккха цIа дар, вож — зIамига, хIанз времянка оалар санна.

Сона бовзаш дукха нах нийсбелар цига. Дог Iаббалца халхавийлар со, мехкарашца къамаьлаш а хилар. ХьоалчагIа латта кхоалагIа ди дар из. Гаьнара баьхка хьаьший сарахьа цIаaха болабелар. Тхо а дIадахар хьаша тIаэцара тIера долча цу коара. Из саг йоалаяра истори цхьа бутт баьннача гIолла хайра сона.

Вайнаьха долаш ма хиллара, шоай цIен нах мара ца бусаш, хьоалчагIа даьча баьхкараш цIаиха баьлча ший нускал долча цIагIа чуваьлар зIамсаг кхоалагIча бусса.

Моаршал хьаттар цо нускалга. Цо юхадерзадир моаршал, ше латтачара дIахьа ца хьовш. ЗIамсаг дивана гаьнагIарча саьнга Iохайра.

— Корашка ухка хIамаш дIаозал, аьлар цо. Нускал, шийга аьннар а даь, ше лаьттача юха дIаэттар, укхангахьа оагIув а болаш. ЦIагIа латтача кизга чу гIолла цун сибат гора зIамсага. Хетаргахьа, из хьежаш яр цо шийга мотт Iобилла аларга, маше хьакхашта якхкарга. ХIаьта зIамсаго аьлар цунга шийна юхе дивана тIа Iоха. Из латтачара меттахьа яланзар. ЦIаькха а хьайийхар цо из. ДIа ца хозаш санна, Iадда латтар из.

— Сона хац хьона фу хийттад, — аьлар цо кIаьда йист а хинна, аз-м дукха ха яьккхай укх сайренах хьегаш. ХIанз санна, хьоца хьайцца цхьаь хила, Iохайна вагIа, вахарах, вай кхоанеyах дувцарга сатувсаш хинав со...

Цо цхьаккха дош алацар.

— Йист хIана хилац хьо?

— Фу аргда аз? — аьлар цо гIийло, вокхо кхетадергдолаш.

— Мишта фу аргда? Со санна дог-уйла йолаш хиннаеций хьо? Вай вIашагIкхетарах хьийгаяц хьо?

Юкъ яьннача гIолла, низткъа холуш ца яшачогIа аьлар цо:

— Хьийгаяц.

ТIаккха ер сецар. Цо аьннача дешай уйла йир.

— ХIаьта хьо сога я раьза йоацаш хиннай?

— Дагадеха хIама-м дацар, — кIаьда жоп делар цо. ЗIамсаг юхь тIара хувцавелар.

— Аз-м йода мича яьй хьо. Хьо а хьа даьй а раьза болаш йийха йоалаяьй...

— Из бакъда.

— ХIаьта хьо хIана раьза хиннай, вIалла со дагавеха а ца хилча?

— Сай даси вежарашен яхар дир аз, — хаьдда аьлар цо.

ЗIамсаго дукха ха яьккхар уйла еш, цец а ваьнна. КIирвенна цунга хьежар из, эггара хьалха из бIаргайича санна. Цул тIехьагIа хьалгIеттар, цхьа лоархIаме чIоагIо йича санна, паргIата воалаш доккха са даьккхар, тIаккха цIагIара араваьлар на.

Из ше латтача йисар. Бакъда сатийна, кIезиг-дукха куро а хиннача пун юхь тIа кхерам эттар. ЦIагIарча цхьан хIаман тIара вокхан тIа дувлаш удар цун бIаргаш. Шовлакха Iерж хьекхайора цун кулгаша. Холора цо сиха уйлаш еш хилар.

Иттех минут яьлча юхачувера зIамсаг. ХIанз из кий а туллаш, Iаьржача даьре коч а ювхаш, дото шалтен тIехкари а хьерчаш вар. Дото мукъ бола шод йоаллар цун бе, вIашка а йилла.

— ДIагIоргда вай, — аьлар цо сабаре.

— Мича? — эккхийтар нускало, дегI тоха а луш.

— Шунцига.

— Кхоана дахача дикагIдацар? — ше аьннар кхоачашхургхиларга дог доахаш хьаттар цо, — бийса ма йий вайна... — аьнна.

— А, — аьлар вокхо. — Кхоана дикагIа хургдац. Тахан дикагIа да. ДIагIоргда вай. Араваьлар из, ше хьайийллача цунна ниI а юташ. Ийчена хьалхашка латтар нувр тилла цун ди. Дива тIахайр из, лагIаш тIа хьатIаболабир.

Из цунна тIехьашкахьа говра тIа хайр.

— Са тIехкар лаца, — аьлар цо, — говр тохалойя, хьо Iойожар кхерам ба.

ТIехкар лаьцар цо, дикадар хургхиларга дог а доахаш. Цун юрт гаьна яцар. Бокхкача новкъара а ваьйна, шийна дика довзаш долча танилгагIа вахар из.

Цун даь цIен коа наIарашка сайцар уж. Корашка баьде яр. Хетаргахьа, берригаш тхьайсабар. Коа наIарах чIоагIа шода къадж техар цо.

— Малав цига? — оалаш хезар дукха ца говш нускала вокхагIволча вошас. Нейц юхайистхилар. Цу сахьата цIагIа лампаш сегар. Коа араваьлар да а виъ воша а. КоанаIараш хьайийллар. Нейц говра тIера Iо а ца волаш, коа чуваьлар, нийчена дIатIа а яхийта, говр соцайир. Нейц говра тIера ца воссар гIалгIай Iаьдалагlа вIалла дагIацар.

Вежарашта яйзар йиша.

— Фуд?

— Фу хиннад?

— Мишта кхетаде доагIа ер? — цхьатарра гIар яьлар, хьалхарча буссе а йоI цIаяйташ дола во бахьан дика довза а довзаш.

— Говра тIара Iойосса новкъостал дел укханна, — аьлар цо сабарагIа. Вежараша йиша Iояьккхар.

ЛадувгIалаш (дото къадж бола шод дIахьекхар цо вежарашка). Шоана ма хой вайнаха дув баа безача кхаьчача, дотох дув бунлга. Аз дув буъ шоана укх дотох цу йоIах ховш а ца ховш а са кулг дIа ма кхийттадац... Оаш шоай цIагIара араяллийтача тайпара я из. Укхаза хьадоагIаш са тIехкар лацарая совгIа сох хьокхаеннаяц из. Цунга а шуга а яхаш хIама дац са. Кхоана аз ма йоаггIара мукъайоалийтаргья из. Из йоалаеш дайнар аз сайна хьатIаэц...

— Фуд хиннар? — хьаьттар йиший вежарех цхьанне...

— ХIаьта хиннар да, — аьлар цо, — се ца везача кхалсагаца ваха безам бац са... Шоана дика мел дар хилда, цунна шийга хьежжа вола мар нийслолва, ираз а хилда, — сабаре аьлар цо, коара араваьлар, бийсана сиха къайла а ваьлар.

— Из да-кх, истори, — аьнна дийца ваьлар Нажмуддин, — Сийи, эхь-эздели, къонахчали уж а тайп-тайпара кхетаду. Цхьаволчоа сий доацаш да ше ца везача сагаца вахар. Кхывар йоI йодае отт дегала хиларах, бакъдар а харцдар а дувцаш из раьза е гIерт. Цхьаяр едда хьа а яйя, тIаккха раьза яц аьле хьовз ше «кIезиг ца яла». ХIаьта шийга йоI енача зIамсаго нах юкъебохийт тоама, дехар ду... Эхь а хетацI — аьлар Нажмуддина, къамаьл соцадир.

— Со кIордаваь хургва шоана.

— Ваьвац даьра, — аьлар Ювсапа. — Из-м дика кхетам луш истори да. Кагийча наха дувца дезар из. ХьаннагIчунна баьнна а пайда бала мегар цох.

Сахилар. ИнIий да тоам бергболаш кийчве везар, бакъда тхо даха кийчлуш доахкача хана сендухьа да ца ховш дог гIоздаьнна волча цIен дас соцадир тхо.

— Баркал шоана, — аьлар цо. — Даха дезац шун. Тха зIамсага уйла яьй цу деша. ИнIий даь вешний воIа сатоссаш наIарга а ваха, йиIий дас мел яхар даьд цо. Цу тайпара, цар оагIонгахьара тхога яхаш хIама а дац. Цул совгIа тоама нах юкъе бохийтаргбоацаш соца а даьд.

Тхо вIаши бIарахьежар. Тхох хIаранена дагадехар селхан сарахьа тхоашта Нажмуддина дийцачунга ладувгIаш кхы а нах хиннилга.

ХЬАЛХАЛАТТАРИЙ ОПЫТ— МАССАНЕНА

ПАЙДАНЕ ХIАМА

1982 шерага кхаччалца доакъара мара лелаеш яцар люцерна Наурски района «Алпатовский» яхача совхозе. Цудухьа гина лаьрхIа кхее йолайича, цунах гIулакх хиларах тешаш бацар нах. ХIаьта а из лелаяра говзал йола специалисташ, опыт, хиланза яргIйоаца техника йоацаше а духхьашха 63 гектара тIара 95 центнер ги даьккхар. 1984 шера 242 гектара тIа кхейир из. ХIара гектара тIара 1,3 центнер ги чу а эцаш, боахама 156 эзар сома цIена пайда бир. Цу толамо гIадбигар совхоза къахьегамхой. Цхьабакъда, гектара тIара 1,3 центнер чуэцарах кхоачамбе йиш яцар. Кхычахьа кхы дукхагIа чуэцилга ховш дар. ГIулакх тоадара ги даккхара кхееча люцерна цхьа да ца хилча хIама хургдоацилга кхетадир.

Хьалха нийсдолийташ хинна кхоачамбоацараш дага а кхоабаш, гина люцерна лелае подрядагIа болх беча звенона дIаелар. Цунна виъ саг юкъевахар: механизатораш П. Н. Виденеев, В. К. Голякин, И. П. Серов, хий диллара опыт йола П. Ф. Андрюнькин. Царна дIаелар кхеяра 390 гектар люцерна.

Шоайла дика бовзаш бар звенора нах. ХIаравар ховш вар, новкъост халонех кхераш воацилга а къахьегама тIера волга а. Иштта доллаше а юххьанца дерригa а шаьра дIадодацар.

Кхеяра технологи кхоачашъелга чIоагIа дезаш культура я люцерна. КIезигдукха из толхайича а хьувкъам лохлу. Цунах дар дерригa а хацар духхьашха. Цхьадола балхаш, лоадама хIама тIакхетийтаргъяц мотташ ца деш дутар. Цхьабакъда, опыт еча кхетадир люцерна Iунал деш технологех де деза балхаш цхьатарра лоархIаме долга. ХIаьта уж дерригаш дика кхоачашде баьлча толам а бера. Соахка хIара гектара тIара 3,69 центнер ги даьлар, е планал шоззен ахаззен дукхагIа. ХIаьта мишта кхаьчар цу звеной къахьегамхой цу толамга?

Дика хьувкъае гIерташ люцерна Iунал деш чакхдоахача балхашта юкъе лоархIаме моттиг дIалоац хий дилларо. Соахка, масала, технологе дIа ма деххара, хIара гектара тIа юкъера лаьрхIача 350 кубометр коачийташ хий диллар цу звенон къахьегамхоша, из болх толашагIа йолча агротехнически хана — май бетта кхоалагIча дийнахьа денз пхийтталагIа дар хьатIакхаччалца чакх а боаккхаш.

Гина люцерна дика хьувкъаяра лоархIаме да бIаьсти подкорма еш цунна хIара гектара тIа 2—2,5 центнер кхоачийташ шолха йола гранулированни суперфосфат, 1—1,5 кхоачийташ калийни тух тассар. Уж балхаш ший ханнахьа чакхдахарал совгIа, бIаьстан юхе де деза дискаш а доахаш, шозза культиваци йир люцерна.

Боккха болх чакхбаьккхар зене йолча садоахача хIамаштеи лазараштеи духьала къовсам лоаттабеш а. Из культура тIа а яьнна чуэццалца йолча юкъа, цун хIара участка кIезигагIа дале иттаза дохьажа химикаташ йийттар.

Опыто хьахьокх 12—13 градусал тIехйоалаш йIайха ца хилча молхаш тохар лоадама пайда беш доацилга. ХIаьта эшача боарамга тIакхоачаш йIоахьяллалца, зене йолча хIамашта а лазарашта а духьала къовсам лоаттабеш лоархIаме да люцерна макхаш дахар, культиваци яр, дискаш дахар. Иштта да а дир соахка цу звенос. ТIаккха йIохъеннача тIехьагIа хIара 12—14 ди даьлча молхаш етташ болх бир, хIара гектара тIа шишша килограмм кхоачийташ. Уж хадданза хувцар. Цкъа духхьал цхьа фозалон яхар тохар, тIаккха из е хлорофос, е героин, е рагарон яхача молхашца э а еш.

Дика вIаштIехьбаьккха чакхбаьккхар соахка цу совхозе гина люцерна чуэцара болх а. Наьха къахьегамцара безам совбаккхара, морально а материально а уж белгалбахара мероприятеш оттайир. Царга хьежжа масала, люцерна хьокхаш касарех Iоюллаш болх баьрашта алапел совгIа 750 сом премеш елар, хIаьта ги доадергдоацаш комбайнашта герметизаци а яь касарех уллар бардаш хиннарашта — 2221 сом, ги дIадувча боарамга дIакхоачийташ, хьатта болх баьрашта — 1680 сом и кх. дI. Вешта люцерна гина чуэцаш дика болх барах ерригa а хьанийцача 4884 сом премеш елар.

Дикка алсамдоаккх ги цкъа аьрдачул тIехьагIа люцерна юха ардаро. Иштта болх баь соахка кхы тIа а 18 центнер ги Iалашде карагIдаьлар цу совхозе.

ТIеххьара итог яьчул тIехьагIа гучадаьлар совхозе гина люцерна лелаяьраша 766,7 эзар сом продукци яьккхалга. ПланагIа лийрхIар 197,2 эзар сома мара йоаццаше а.

Баьча балхага хьежжа хилар коллективни подрядагIа люцерна кхеяьраша нийца ахча а. Масала, авансах, тIеххьара итог яьчул тIехьа деннар вIашагIа теха болх баьча юкъа дийкъача П. Н. Виденеева хIара бетта 881 сом алапи доагIаш хиннилга гучадаьлар, хIаьта И. П. Серова 774 сом, П. Ф. Андрюнькина — 700 сом, В. К. Голякина — 595 сом. Цул совгIа, совхозаца оттадаьча договорага хьежжа, планал совгIа яьккхача продукцех, царех хIаранена кхы тIа а ворхI-ворхI тонн ялат а доагIа.

П. Н. Виденеева кулгалдеча коллектива опыт Iома а яь, гина люцерна подрядагIа кхеергйолаш кхы а цхьа звено вIашагIъеллай совхозе укх шера. Цунна юкъебоагIаш ба йоккха балха опыт йола механизатораш А. Бабенкои В. Куханови. Царна шиннена гина лелае 70 гектар люцерна еннай, хиланза яргIйоацача техникаца, удобренешца, молхашца, кхычунца уж Iалаш а беш. Маца, малагIа балхаш де деза белгал а доаккхаш оттадаьд кхайи технологически карта а, и. кх. дI.

Iай болх беш хиннача агрономически курсашка дешаш хиннача механизаторашка, кхаш леладерашка совхоза специалисташа, люцерна лелаеш опыт Iоаяьраша, дикагIа хьувкъаяра цу культура мишта доал де деза дийцар.

Геттара дика хьийкъар соахка «Кизлярская синегибридная» яхача сортах йола люцерна. Масала, Абдуев Хьамзата кулгалдеча звенос цу сортех йолча люцерна 24 гектарах хIаране тIара 4,5 центнер ги даьккхар. Цу сортех йола из тIехьа хьатIайоагIача хана дукхагIа дIае лерхI совхозе.

Кхоачамболлаш техника, удобренеш йоацаш хало а лов люцерна гина кхеечара. Масала, кхашкара балхаш лерттIа кхоачашдара кхы тIа а эшаш я МТЗ-80 марках трактор, РНГ — 10 яха удобренеш дIа-хьа тувса агрегат, йоккха моттиг дIалоацаш догIан хьисапе хий детташ йола ДДА-100 яха установка, БДТ — 7 марках деза дискови макхаш, «ДОН-1500» яха комбайн, К-580 марках люцерна ги цIенду машина. Тоъаш яц 70—80 тонн фосфорни удобренеш, кхухьаш яц геттара эшаш йола (ЖКУ) коача комплексни удобренеш.

Шерра даьржад хIанз люцерна кхашка ду балхаш.

Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дузача денна цу совхоза гина люцерна лелаераш дикача хьокхамашца накъабоагIаргхиларах теша йиш йолаш да.

С. МУТАЛИЕВ,
юртбоахама Iилмай кандидат.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

КАБУЛ. Афганистана Демократически Республика къамаш барта дигара девизагIа деэдир ахархочун Ди. Столични стадионе чакхъяьлар итташ эзараш ваха дакъа лаьца уж керттера торжествaш. Хьожачарна хоза дийха арабаьннача наха хьахьекхар республика юрта боахаме, иштта экономика кхыча доакъошка даьха толамаш.

СУРТА ТIА: цIейя доакъашхой.

Бахтар — ТАСС телесурт.

IАЛАМО САГА ГIУЛАКХ ДУ

Iаламо дIоахдеш а сердал телаш а дола цIа, тхов тIа малха лоаттам кIезига хувцабалара тIехьа фийла хьежжа маьлха батареяй панелаш йола цIа, «Iалама-нанас» ше электроэнерги, дIайха хий тела цIа. Из аргIанара фантастически проект яц, хIаьта хIанз из бакъдар да.

Из бIаргадовра духьа Румыне къулбаседа-малхбузехьа Тимишоару яхача городе ваха веза. ХIаьта укхаза 15 шу гаргта йолча хана Iилманхоша,инженераша, биологаша, химикаша, механикаша, иштта духхьал энтузиасташа гаэа, мехкдаьтта, кIора метта болх бе таро хургйола керда тайпаши энерге источникаши лех, царна тохкамаш ду.

Тимишоарера Тимиш яхача уезде специалисташа хIанз цу тайпарча цIеной ши тип вIашагIъеллай. Уж шин дезала лаьрхIа шозза вIаштIара яь хIанзара коттеджаш. Царех цаI — «маьлха цIа» — из духхьал маьлха батареяша дIоахдеш, сердал телаш да. ШоллагIдар геотермальни хица дIоахду хIаьта маьлха батереяй система электричестваца Iалашду. Из деш цIен тхов тIа лоаттаю маьлха батареяй панелаш маьлха болара тIехьа дIа а кхесташ цунга фийла хьежж.

...Румынски столица пригороде болх беш я мехка эггара йоккхагIйола кIа докъаду сушильни. Цун маьлха батареяй майда — 1,2 эзар квадратни метр, балха овсарле 8—12 тонн кIа сахьата докъаду. Духхьал цу установка тIа хIара шера 102 тонн условни доагор кходу — кIораца йиззача вагоний бIарчча состав.

Маьлха энергеца цхьана гIулакх дара тIаерзаяьй лаьтта кIалхара йIовхала ганзаш, царца йIаьхий я Румыне дуккха лоаман районаш. ДIайха хий 1100—1300 метр лаьтта кIалхара скважинашка гIолла да отопительни сете хьател. Цу хица нах баха цIенош 18—20 градус дIаохду. Румыне тахан иштта йIоахъеш я 2,6 эзар квартира.

Мух а тIаберзабаьб сага гIулакх дара. Нагахьа санна хьалха цо михаца болх беча хьайра ткъамаш кхестадаь дале, хIаьта хIанз Iилма-технически прогресс леррагIа цо «кхыйола квалификаци тIанийцай» электрогенераторашка болх байтар. Михо саг массазарча, дарегIча электроэнергеца Iалашву, цунна цIен сердал, йIовхал тел, цун телевизорага хьажа, радиога ладувгIа таро лу, Михаца болх бу электрогенератораш тахан Бухареста, иштта кхыча городашка бахача наьха цхьадолча цIеной тховш тIа бIаргаго йиш я.

Энерге цхьа ший тайпара тамашнерча тайпах я бе-беча биомассех йоккхаш йола биогаз. ХIанзарчоа уж тайпа установкаш очистни сооружеyейн йоккхача хьайбаш леладеча комплексей базе мара болх беш яц. Юрташка наха шоай подсобни боахамашка уж караерзаелга юкъекхувлаш да. Биогазах бытови гIулакхаш деча пайда нийбу сварочни балхаш деча компонентех цаI а лоархIаш, автомобилашта доагора метта пайда нийбара из юкъайоалаяра хьакъехьа тохкамаш деш да.

Микрогидроэлектростанцеех пайда нийбеча а ший тайпара опыт я укхаза. Социалистически Румыне додаш дола доккхий хиш дац низ бола станцеш хьалъяра, «моттигера» лоархIам бола дукха зIамига хиш мара. Цар опыто хьахьекха ма хиллара боккха пайда бала йиш я.

Пятилетка 1986—1990 шерашта лаьрххIа программа вIашагIъеллай, цунга хьежжа цу юкъа мехка 840 гидроэлектростанци хьаергъя 20-негара 3600-нега кхаччалца киловатт мощность йола.

Уж хьаеча боккха теркам тIаозаш я йоккха йоацача мощностех йола «мобильни» ГЭС проекташ. Уж массехк дийнахьа эшача моттиге дIа а оттаяь электроэнерги тела йиш йолаш я. Нагахьа санна микро ГЭС кхычахьа эшаш хуле цига дIайихьа болх бе йолайолийт. Цу тайпарча станцешца Iалашью цхьан ханна йола туристически лагераш, салаIара базаш, хьун боахам лелаберий цIенош, фермаш, доахан латта моттигаш, доахан чулехка бешкарташ. Цу хьисапе электрофицировать де лаьрхIад 10 эзар совгIа йолча объекта.

Нагахьа санна саго Iалам лоархIа а лоархIаш деза а дезаш теркаме цун законаш Iомадой цхьан хана цун кхерам чубоссабеш, вахар дохадеш хиннача низо тахан сага новкъост а хиле, цун тешаме гIулакх ду.

Андрей ТИМОФЕЕВ.
ТАСС корр.

Бухарест.

Доттагlий опыт

Алло, такси!

Венгерски столице вахача моллагIча сага е хьаьша уличнии стоянке е ший цIен подъезда хьалхашка йIаьхача очередех а этта таксега хьежаш согатде дезаш хилац. Ханага, хаоттамга е кхыча гIулакхашка хьежа доацаш Будапеште таксега итт миннотал совгIа хьежа везац. Масала, тоъам ба гаргарча телефонни автоматера паччахьалкхен диспетчерски е частни таксофирман дуккхача номерех цхьанахьа телефон тохар, хIаьта машина кхы ца говш хила езача моттиге хургья.

Пассажирашта будапештски таксисташа иштта сиха гIулакх деча цIаккха а къайле яц, хIаьта тахан ши миллион саг вахача городе, шин паччахьалкхен таксомоторни фирмал совгIа частни таксистий массехк объединени я. Будапеште хIанз юкъера дIалаьрхIача 10 эзарнега кхоачаш такси я. Царех ворхI эзар гаргта частникий я.

1982 шера соцам тIа а нийца пассажирашта частни гIулакх де бокъо яллалца ВНР-е шиъ йоккха предприяте мара яцар — «Фетакси», «Волан» яха духхьал таксешца нах дIа-хьа кхувлара лаьрхIа йола. «Фетакси» яхача фирма венгерски столице гIолла нах дIа-хьа кхувлар, хIаьта «Волан» яхача фирма провинцешка а тIехьа шоай таксопаркий сеть яр. Укх дIадахача диъ шера Будапеште массехк частни таксистий объединенеш хьаьйй, царех хIаране репутаци лакха лоаттаяр духьа ший мугIарашка лакха говзал йола водителаш мара дIанийбац. Цига балха оттара дукхагIа аьттув ба паччахьалкхен транспортни фирмашка къахьийга опыт йолча шоферий.

Частни таксистий ерригa машинаш радиофицированни я, хIана аьлча из товариществана юкъе вахара керттера а хила декхарийла а йола услови. Товарищества член хила йиш я моллагIча типа автомашина да, нагахьа санна машина 6 шерал совгIа даланза йоле. Частни таксе тIа балха воагIачун цхьан моттиге цахаддаш болх баь 4 шерал кIезигагIа йоацаш стаж хила еза.

Массарел чIоагIагIа цIи хеза я «Сити такси» яха будапешски фирма. Объединени болх беш йолча диъ шера цун эмблема лелаеча автомобила 10 миллион совгIа пассажир дIа-хьа вигав. Цун болхлоша хIара шера 3 эзар телефонни заказ кхоачашду. Тахан «Сити такси» объединенена чувоагIа легкови автомашинаш йола 900 саг.

— Тхоай болх практически нолагара дIаболабир оаха, — аьлар ТАСС корреспондентаца къамаьл деш «Сити такси» объединене кулгалхочох цхьане, Габор Телекди. Эггара хьалхарча дийнахьа денз тхоай балха керттера декхар а лоархIаш оаха белгалдаьккхар — пассажирашта ма могга дикагIа а, дукхагIа а гIулакх делга. Оаха нах дIа-хьа бигара цаI йола тариф оттайир из паччахьалкхен таксомоторашка оттаяьрал символически лакхагIа мара яц. Дуккха нах чу а лоацаш шерра гIулакх дар духьа оаха ши диспетчерски вIашагIъеллай. Ерригa машинаш радиоустановкашца Iалашъяь я, из водитель ший ахчах эца декхарийла ва.

Цхьабакъда массе а хана деррига хеттача беса дика дIадодацар. Халонаш нийсъелар, масала диспетчерскешка телефонаш оттаеча хана. Из дош хIанз а доагIача беса къоастаданза да. Тахан а кIезига я заказчикаш пайда нийбеш йола уж ши номер.

— Объединене, — дIахо дувц Г. Телекде, — ший членашта могтача беса новкъостал ду, цхьабакъда тха таронаш йоккхий яц. Масала, оаха хьалхадоаккх машина тоаяра малагIча мастерага дIаелча бакъахьа я, хIаьта цхьаболча частни механикашца тха баь барт ба тха машинашта аргIагIа а доацаш гIулакх дергдолаш. Машина тоаярах луш дар водитела ший кисара лу. Бакъда, тхога кIезиг-дукха дефицитни запасной оатхалаш я, уж оаха паччахьалкхен маьхах тхоай водителашка йохк.

Объединене таксеш шоай керттерча функцеш кхоачашъярал совгIа бахача наха лаьрххIа гIулакхаш ду. Заказчика дехарах саг йоалаеча замей кортежа лаьрхIа машинаш лоаттаю, из деш клиента безам болча бесах, марках, типах йола машина йохийт. Водителаш города хьаьшаштеи туристаштеи Будапешта керттера доккха маIан дола исторически моттигаш йовзийта йиш йолаш ба. Цар безамца телефони заказах молхаш, кхачан товараш, поезда, самолета билеташ хьаийце цIагIа дIакхухь. Из деш автомашинах лур счетчикагIа лу тика тIа ваха водитела йоаяь ха а дIалоархIаш. Эшаш йола продукташ, препараташ е билеташ эцача цхьаккха тайпа надбавка яц. Нагахьа санна пассажир — кхыча мехкара саг вале, объединени кхыча мехкий мотт ховш вола водитель тIавагIа машина яхийта йиш я: «Сити такси» хIара кхоалагIвола водитель кхыча мехкий шиъ е цаI мотт ховш ва.

Тахан юккъерча бIаьшарий герба форме хьаяь йола «Сити такси» IажагIа-сийна эмблема рекламни изданей, центральни газетий объявлене разделий оагIошка, цхьайолча гостиницашка, кемпингашка, пляжашка, иштта кхычахьа бIаргаго йиш я.

Сергей ИВАНОВ.
Будапешт.
ТАСС корр.

Сахьатий завода кердадараш

...1930 шу. Москве Йоккхача театре Сийлахьча Октябра 13 шу дизара хетаяь торжественни собрани яр дIайодаш. Хьалхарча пятилетки ударникашта совгIата лаьрхIа дIаделар — Кирова цIерагIча заводе хьадаь даьхен эггара хьалхара киса леладу 50 сахьат. Эггара хьалха арахийца даьхен сахьаташ во хиланзар. ХIанз а тIехьа цар йолча цIера меттел «СССР» аьнна йоазув даь хинна царех цхьадараш тешшаме болх беш да. Нийсса лела сахьатий механизмаш къонача советски промышленносте карагIдаьннарех цаI дар. ХIаьта дерригдунен тIа йовзаш йолча швейцарски сахьатий фирмаша шоай индустре 300 шера дегIа ма кхийлайий.

...Москверча хьалхарча сахьатий завода музее 1932 шера арахийцача образецех цаI я. Из немецко-фашистски гIаьрахошца тIом беш вийнача советски эпсара дар, цун тIехкаш ткъаь пхи шу даьнначул тIехьагIа кораийр. Лаьтта кIалхара хьадаьккха сахьат болх бе доладелар, хIаьта хIанз а хьалха санна нийса ха хьахьокх цар.

Музея экспонатех лоацца завода хроника оттае йиш я. 1941—1945 шерашка: предприяте цхьан дакъа эвакуаци ю, хIаьта Москве юхе йисача оборудоване тIа реактивни «катюшашта» оатхалаш хьаю.

1946 шу: цехаш меттаоттаю, цIихеза «Победа» яха сахьаташ арахеца долалу, из цIи йола советски машина санна тIехьарча итташ шерашка чIоагIалеи тешаме хиларен символ а хинна дIаэттар уж.

1961 шера цу предприяте хьадаь сахьат шийца космосе хьу Гагарин Юре, тIаккха кIезиг-дукха ха яьлча Хьалхарча сахьатий завода ерригa моделаш «Полет» яхача марках араювл. 1979 шерага заводо 30 миллион сахьат арахийцар.

1987 шу. Производстве да 189 вариантех традиционни формаш, хIанзара пластмассови корпусаш йола сахьаташ. Царна юкъе — автоматически доладолийташ. секундомер, зуммер, иштта кхы хIамаш йола кварцеви сахьаташ.

ХIанз завода продукци дунен 50 мехка экспорта дIахьа ухийт.

«Полет» яха сахьат цун из цIи хиларах а доацаш кхыча качествах Гагарин Юре космосе вахачул тIехьагIа космонавташа чIоагIа лоархIаш дар электронни сахьаташ арадаллалца. Уж леладаьд А. Леонова, Г. Гречкос, Ю. Романенкос, В. Горбаткос, В. Ляхова, В. Рюмина, иштта кхычар.

«Полет» яха кварцеви сахьаташ механическичарел дукхха нийсагIа лел. Уж шера — кхо минот мара гIалат далац. Электродий кIурз тIабилла кварца цхьа пластина механически итт оатхала метта я. 3,5 миллиметр сома йола герметични корпус, хувцалу температура Iаткъаш йоаца силикатни кизга Iоакъанг, цхьан шера — ах шера болх бара лаьрхIа йола батарейка — иштта белгалонаш я кварцеви моделей.

Сахьатий промышленноста Iилма-тохкама институто массови арахецара кийчъеш я кердача сахьатий образецаш — кхы а дукхагIа функцеш кхоачашъеш хургда шоах телевизораш а радиоприемникаш а йоахкаш дола кварцеви сахьаташ.

Тахнарча дийнахьа къонача эцархоша эггара чIоагIагIа хоатташ а дIанийдеш а да хIанзара, маьха дарегIа дола 20 тума гаргта доаккха, пластикови корпус йола «Полет» яха сахьаташ. Уж капсулаш барзкъа тарра бесбеса ремешокаш хувца йиш йолаш да. Кастта туристаштеи хина кIала лелараштеи лаьрхIа ужжамо деза а доацаш, болх бара тешаме дола сахьаташ арадаргда.

Андрей КИСЕЛЕВ.
(АПН).

ЦIЕЙ ДЕЗДЕШ Я НОХЧ-ГIАЛГIАЙЧЕ

(Икстедоалар. Доладур 1-ча оагIо тIа).

ракхаша, зизаша хозъяьй района къахьегамхой колоннаш.

КПСС XXVII съезда исторически решенеша дегаш гIоздаьхача, хьинар совдаьккхача цар къаьстта дика къахьийгад укх шера. Товарни продукци арахецарап из маьхалъяккхарап заданеш толаме кхоачашъяьй. Планал совгIа потребителашка дIакхачийтай 2,5 миллион сома маьха тайп - тайпара продукци. Оборудованех пайда эцара эффективность лакхъяра, доагора - энергетически бийдален ресурсаш массе метте кхояра, къахьегамеи производственнии дисциплина чIоагIъяра чотагIа 8 процент гаргга лакхъяьй къахьегама овсарле, 2,1 процент лохдаьд продукци хьаярга дIадодар. ХIаьта тIанийца хиннача социалистически декхарел дикка тIех а да уж хьокхамаш. Белггалара толамаш даха аьттув баьннаб арахецача продукце дикал лакхъяра даькъе а. Дикала лакхерча категорегIа йола продукци арахецара план 107,9 процент кхоачашъяьй. Планал совгIа эзараш тоннаш мехкдаьтта, миллионаш кубически метр газ яьккхай.

Дика къахьийгад района гIишлошъеча организацеша а. ГенподрядагIа дола гIишлон - монтажни балхаш дара план 17 процент тIехкхоачашъяьй цар. Дикача хьокхамацца карарча шера хьалхара квартал чакхъяьккхай района транспортни предприятеша, «Грознефтегаз» НГУ, бурув тохара балхий Старогрозненски управлене, «Старогрознефть» НГДУ, Грозненски ремонтно-механически завода, «Гроэтрубопроводстрой» треста ПМК, дуккхача кхыча предприятейи организацейи къахьегама коллективаша.

ЦаI шоллагIчул хозагIа а хеташ, Iалаьмате дика кийчъенна я къахьегамхой колоннаш. ЦхьоалагIча майна хетаяьча демонстраце хьалхарча мугIарашка боагIа Ленина орден лелаеча «Грознефть» объединене, «Старогрознефть» НГДУ мехкдаьттахой, - бурувдеттараш.

Майдан тIа гIолла чакхйоал «Грознефтегаз» НГУ, Октябрьски УБР, СУБР, «Октябрьнефть» НГДУ, Старогрозненски, Октябрьски, Грозненски, Ташкалински технологически транспорта управленей къахьегамхой коллективай колоннаш.

«Даькъала хилда Советски Союзеи Болгареи халкъашта юкъера цIаккха дохаргдоаца доттагIал!» яхаш трибунера хьахозача дешашта вIаштта кхозза «Ура!» оал «СевКавНИПИнефта», «Оргтехника» яхача СССР 60 шу дизара цIерагIча Грозненски производственни объединене, «Союзавтоматстром» ВНПО опытно-экспериментальни завода, тампонажни фабрика, «Терек» яхача мебельно - дахчан хIамаш еча объединене, «Грозгоргаз» ЭПУ, Грозненски ремонтно - механически завода, кхыча предприятейи организацейи болхлоша, инженерно - технически болхлоша, гIулакхерча наха. Цар хьинаре дакъа а лоацаш, тIехкхоачашъяьй культурно-бытовой гIулакхаштеи коакартеи эша товараш арахецара паччахьалкхен план.

«Даим а сийле хийла хьалхалаттарий!» яхача дешашца моаршал хетт трибуна тIа латтараша ЦхьоалагIча мая цIейна дика къахьегама толамаш кийчдаь накъабаьхкарашка. Царех ба «Старогрознефть» НГДУ оператор В. Н. Бычков, «Терек» ЧИПМДО станочница М. Абдулаева, ГПАП — 5 водитель А. З. Зухайраев, Октябрьски УБР бурувдеттачун гIонча В. Н. Бороненко, лор Л. Г. Колпикова, хьехархо Л. В. Шатова, завода директор Х. Х. Киев, автокомбината болхло М. Б. Татриев, мехкдаьттахо, Социалистически Къахьегама Турпал В. В. Бабуков, кхы дуккха бараш а.

* * *

«Первомайски моаршал да Октябрьски района къахьегамхошка!» яха дешаш дек майдан тIа. Колоннана хьалха боагIараша лакха яйяь ях ЦIе байракхаш. Цар даьхьача транспаранташа дувц КПСС XXVII съезда исторически решенеш кхоачашъеча района карагIдаьнарех. Масала, 1987 шера хьалхарча кварталагIа продукци маьхала яккхара план 104,4 процент кхоачашъяьй цун къахьегамхоша. Планал совгIа маьхалъяьккхай 615 эзар сома маьха продукци. ДIадахача шера хьалхарча кварталаца нийсйича 7,5 процент лакхъеннай къахьегама овсарле.

Уж толамаш доахача хьинаре дакъа лаьцад дуккхача наха. Масала, хьалхарча квартала планаш тIехкхоачашъярах рапорт деннача-рех ба Дакаева Тамара — машиннаькъа почтамта сортировщица, Латыш Евдокия Прокофьевна — хлебокомбината маькх йоттар, Алиев ЯрагIи — вагонни депо осмотрщик, Гонкин Владимир Васильевич — локомотивни депо машинист, «Промавтоматика» НПО гальваник Н. Голышич, цу объединене радиоаппаратура регулировщикий бригадир Б. Штапов, кхыбараш.

Гучайоал района коллективашта юкъе массаза а хьалхле лелаеш йолча «Промавтоматика» НПО производственни объединене къахьегамхой колонна. ШийттаалагIча пятилетка шоллагIа шу доладелча денз планал совгIа 68 эзар сома маьха продукци арахийцай цо. Трибуна тIара шоашка хоаттача моаршала «Ура!» яхаш жоп луш майдан тIа гIолла боагIа цу объединенера С. Коноваленкос, В. Шейкос кулгалдеча гальваникий, радиоаппаратура регулировщикий болхлой. Хала дац уж тIадбахар кхетаде. 120—125 процент кхоачашъяьй цар хьалхарча квартала заданеш.

«Машар!» «Ираз!», «Май!» яха а кхьдола а лозунгаш даьхьаш майдан тIа йоал Къулбаседа Кавказски машиннаькъа Грозненски отделене коллектив. Къахьегама керда методаш, техникеи технологии балха юкъекхувларца, рационализаторийи изобретателийи творчески хьинар лакхдарца дика толамаш доахаш дIадоладаьд цо шийтталагIча пятилетка шоллагIа шу. «Кхом бе, лораде, ларкIа» яхача девизагIа къахьегаш ба тахан машиннаькъахой.

Района толамашта юкъе доккха дакъа кхоач гIишлошъерашка. ГенподрядагIа балхаш дара хьалхарча квартала план 103,7 проценти шоай низашца гIишлошъяра план 111,3 проценти кхоачашъяьй цар. Къахьегама овсарле 10,6 процент лакхъеннай планал совгIа. Царна юкъе къаьстта белгала я «Гроэтрубопроводстрой» треста СМУ-3 коллектив. Хьалхарча квартала план 25 марте кхоачашъярах рапорт деннад цо. Соахкарчунца нийсбича 58 процент дегIабенаб цун производства боарам!

«Района къахьегамхой! Хьинаре къовсам лоаттабе КПСС XXVII съезда исторически решенеш кхоачашъяра тIехьа!» — трибуна тIара хеттача цу моаршала «Ура!» яхаш майда тIа йоал «Силуэт» яхача производственни объединене къахьегамхой колонна. Дегаш гIоздаьнна ба цун болхлой. Тамаш а яц. Хьалхарча кварталагIа 100 эзар сома маьха халкъа эша товараш планал совгIа арахийцад цар. Цу юкъа къахьегама овсарле лакхъеннай 2,7 процент. Колонна къахьегамхошта юкъе боагIа цу объединене хьалхалаттараш: хIамаш тега мотористкаш А. Паскаева, Л. Мархнева, З. Завьялова. Уж ба хьинари низи ца кхобеш, шоай йIаьхий къахьегама опыт кагирхошта дIатела хьехамчий.

Ког байбаь, торжественни маршаца чакхбовл района къахьегамхой трибунана хьалхашка гIолла. Коллективий, цIи хезача наьха толамаш совдалар, цар вахар ираз долаш хилар ловш шоашта доахача ловцашта «Ура!» яхаш жоп лу демонстранташа. Цар бе доахкача транспаранташ тIа, рапорташ тIа даьча йоазоша хьахьокх шоай позицеш октябрьцаша дIахецаргйоацилга.

* * *

Iалаьмате хоза кийчъенна йоагIа Заводской района къахьегамхой колонна. БIарг тIаоттаьш я района эмблема. Колоннана хьалха боагIарашка я союзни республикай байракхаш, «Май, Машар, Къахьегам» яха композици. «Моаршал да Заводской района къахьегамхошка» дег тIара доагIа дешаш хьахоз трибунера. Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дузача цIей сийна къахьегама вахте эттача района мехкдаьтта чакхдоахараша, химикаша, транспортникаша, кхыча профессех болча болхлоша дегаш гIоздаьнна дезду бIаьстан цIей — ЦхьоалагIа май.

Пятилетка хьалхарча шера планал совгIа цар маьхалъяьккхай 710 эзар гаргга сом мах бола тайп-тайпара продукци, къахьегама овсарле лакхъяра задани кхоъи ахи процент тIехкхоачашйир. Цар болх бе йолаялийтай 28,8 миллион сома маьха керттера фондаш, хьалъяьй дукха соцкультбыта объекташ. Укх шера хьалхарча квартале цар эксплуатаце дIаденнад 30 эзар квадратни метр наха чубаха цIенош.

«Перестройка — массане а хIаране а гIулакх», «КПСС XXVII съездо белгал мел даьккхар кхоачашдергда!», «Сийле хийла Советски Союза Коммунистически парте!» яха лозунгаш, плакаташ, транспаранташ даьхьаш, дегаш гIоздаьнна боагIа района къахьегамхой. Цар цIей даькъала дувцаш дола дешаш дек майдан тIа. Дуккхача промышленни предприятеша, гIишлони транспортний организацеша, кхыча учрежденеша ЦхьоалагIча майна хьалхарча социалистически яхье башха толамаш а дахха дездир бIаьстан цIей. Царех я СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически завода коллектив. Дерригача технико-экономически хьокхамий биъ бетта задани тIехкхоачашъяьча химикаша ши бIаь эзар сома маьхал тIех арахийцай тайп-тайпара продукци. Производственни мощностех, балха ханах кхетамца пайда ийбаьча, къахьегамеи исполнительски дисциплина тоаьча химикаша дунен халкъашта юкъерча солидарноста цIей иштта дездир. Майна хьалхарча яхье котало яккхарах царна елар КПСС Заводской райкомеи райисполкомеи карара кара тела ЦIе байракх.

Рапорташ даьхьаш, цIе байракхилгаш лестаеш, бе доахкаш зизаш долаш, иллеш доахаш, халхараш деш трибунана хьалхашка тIолла чакхбоал А. Шерипова цIерагIча, В. И. Ленина цIерагIча мехкдаьтта чакхдоахача заводий, производственно-товарни контора, Н. Анисимова цIерагIча Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода технологаш, кхыча предприятей болхлой.

Къаьстта чIоагIа дегаш гIоздаьнна болаш боагIа Грозненски «Нефтехимзапчасть» завода, Нохч-ГIалгIай гIишлон управлене СМУ-7, «ГрозНИИ» института, «Продтовары-1» яхача объединене, торгово-закупочни база болхлой, гIишлонхой, Iилмахой, торговле болхлой. ЦхьоалагIча майна накъабоагIаш толамаш дахарах цу организацей коллективашта еннай КПСС Заводской райкомеи райисполкомеи карара кара тела ЦIе байракхаш. Района къахьегама коллективаша доккхал деш йола коллективаш кIезига яц бIаьстан цIейна хетаяьча демонстраце дакъа лоацаш. Царех я Социалистически Къахьегама Турпалаш Н. Ведерников, Ш. Хаджиев, РСФСР заслуженни гIишлонхо, «Знак Почета», Къахьегама ЦIеча Байракха, Октябрьски революце ордений кавалер А-Хь. Цечоев керте латтача технологий, гIишлонхой яраш.

«Даькъала хилда дунен тIарча халкъий доттагIал!», «Сийле хийла Советски Союза Коммунистически парте!», «Дунен тIа машар хилба!» яхача трибунера хьахозача дешашта «Ура! Ура! Ура!» яхаш жоп а луш, города керттерча майдан тIа гIолла чакхбоал «Грознефтехимремстрой» треста, «Грозэнерго» яхача районни энергетически управлене, биохимически завода, радиотехнически завода, Грозненски шоллагIча пассажирски автотранспортни предприяте, ЦхьоалагIча гIишлон материалий комбината, кхыча предприятей болхлой, инженерно - технически болхлой, гIулакхера нах.

Парте XXVII съезда, цул тIехьагIа хиннача КПСС ЦК Пленумий решенеш кхоачаш а еш, Iилма - технически прогресс елга сихдара, перестройка ечеи дегIаахар сихдечеи юкъе доккха дакъа лоац Iилманхоша. Хоза кийчбенна, бIаьстан цIей дездеш хилар ГрозНИИ, «Грозгипронефтехим», «Чечингигражданпроект», «Гипробиосинтез» яхача институтий, «Биотехника» яхача Еррнгсоюзни Iилма - тохкама института, Нохч - ГIалгIай паччахьалкхен педагогически института, «Пластполимер» яхача Iилма - производственни объединене конструктораш, болхлой. Дукха хIамаш карагIдийннад царна шийтталагIча пятилетка шерашка Iилман балха тIа.

ЦIеча байракхилгашца, зизашца, лозунгашца, плакаташца, транспаранташца ега йоагIа медицинскии финансовии учрежденей, торговлеи общественни кхачани предприятей, коммунальни боахамеи бытовой гIулакхаш дечеи предприятей, районерча гIишлон организацей, кхыча учрежденей колоннаш. Цар деза цIей даькъала дувцаш. ДIайхача дешашца моаршал хетт трибуна тIа латтараша.

Заводской района къахьегамхой колоннана тIехьа гучайоал Ленински района къахьегамхой колонна. Цунна хьалха боагIа района ЦIе байракхаш яхьаш бола яхье хьалхалаттараш, новатораш, башха-дикача къахьегама традицешца белгалбаьннараш. Укх шера ЦхьоалагIа Май дезду къаьстта белгаларча шийтталагIча пятилетка шоллагIча — Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дузача юбилейни шера. Ер шу иштта белгала да кхыча исторически лоархIам болча событешца. Укх шера хиннай КПСС ЦК январски Пленум, профсоюзий XVIII съезд, ВЛКСМ XX съезд. Коммунистий, профсоюзий, комсомольций форумашка лаьрхIар кхоачашдара шоай еррига таронаш оарцагIъяьхая болхлоша, комсомольцашеи кагирхошеи. Хоза кийчъенна йоагIа къахьегамхой колонна. Цунна юкъе я ткъаьх совгIа автомашина. Цар оагIошка хьалтеха доахк Iилма - технически прогресс елга сихдарах, перестройках, дегIаахар сихдарах, машарахи къахьегамахи лаьца яздаь транспаранташ, Цхьан автомашина тIа шоай спортивни говзал гойташ ба кагирхой.

ЦаI шоллагIчох хьакъоастае йиш йоацаш Iалаьмате дика кийчъенна я хIара коллектива колонна. Цига гуш да укх тайпара лозунгаш: «Пятилеткана — нийса ритми хьинаре темпаш!», «Организованности порядоки — дегIаахар сихдара накъагIа вай дIахьалхашка кхувлар!», «Сийлахь - боккхача Октябра — вайна къахьегаме карагIдийнараш!», «Ленина идеяш яхаш а котъювлаш а я!», «КПСС программа — машара программа!» яхараш а кхыдараш а.

«Красный молот» заводагара дIа мел иккхача районерча промышленни предприятеша толамца кхоачашъяьй товарни продукци арахецареи из маьхалъяккхареи паччахьалкхен плани социалистически декхараши. Халкъа эша товараш арахецара задани тIехкхоачаш а яь, планал совгIа уж арахийцад 127 эзар сома маьха, наха чубаха цIенош хьалдара план а кхоачашъяьй.

Района, къахьегамхой колоннана хьалха шоай къахьегама толамаш гойташ дола рапорташ даьхьаш боагIа Грозненски «Автоспецоборудованне» яхача опытно - экспериментальни завода болхлой. ЧIоагIа самукъа даьнна болаш дезду цар ЦхьоалагIа Май. Республикерча промышленни предприятешта юкъе яьржача яхье хьалхара моттиг яьккхай цу предприяте коллективо. Иштта къахьегарах КПСС обкома, Нохч - ГIалгIай АССР—Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара кара тела ЦIе байракх а луш, республикански сийлен Улга тIа яьккхай из.

Сийлахь - боккхача Октябра 70 шу дузача цIейна сийленца накъабахара къахьегама вахте эттача «Союзспецгазремстрой» треста ПМК-4 гIишлонхоша дика совгIат кийчдаьд таханарча денна. Социалистически яхье хьалхара моттиг а хьожаеш, республикански сийлен Улга тIа яьккхай из. Иштта цунна еннай КПСС обкома, НГIАССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара кара тела ЦIе байракх а. БIаьстан цIей сийна шоаш тIаийца декхараш ханал хьалха кхоачашдарах гIозбаьнна боагIа Грозненски макаронни фабрика, «Агропром» объединене ПМК болхлой. «Сийле хийла яхье хьалхалаттарий!» яхача дег тIара доагIача дешашца моаршал хетт царга трибуна тIа латтараша.

«Деррнгача дунен тIа машар хилба!», «Даькъала хилда ЦхьоалагIа Май — дунен халкъашта юкъерча солидарноста ди!», аьнна моаршал хьаьттача «Ура!» аьнна жоп а луш, керттерча майда тIа кхоач хоза кийчъяь «Грознефтегеофизика» треста, художественни промыслай объединене, «Чечингагропромстроя», «Грозненски-1» яхача АТП, Грозненски телеграфа, «Чечингтрикотажбыт» объединене, кхыча предприятей, организацей колоннаш.

ЦхьоалагIча майна хетаяьча демонстраце дакъа лоацаш ба районе дикагIа лоархIаш бола производственникаш. Царна юкъе ба «Красный молот» завода котельщикий бригадир Н. И. Брызгунов; Грозненски консервни завода лакировщица В. П. Афанасьева, цIагIа къахьегара йолча комбинатера вязальщица М. С. Эльмурзаева, скори помоща больница отделене заведующи Е. И. Кичик, № 56 йолча юкъерча школа хьехархо Н. Е. Абдулаева, кхы дуккха бараш.

Ховш ма хиллара, Ленински районе къахьегаш я интеллигенце йоккха отряд. Цо доккха дакъа лоац республика социально - экономически дегIакхувлача, перестройка ечеа, дегIаахар сихдеча, партеи правительстваи решенеш кхоачашъеча. Районе я республикера дукхагIйола вузаш, техникумаш. Дегаш гIоздаьнна шоай цIей дездеш ба цу дешара заведеней студенташ, хьехархой. Царна юкъе ба М. Д. Миллионщикова цIерагIча Грозненски мехкдаьтта института, Л. Н. Толстоя цIерагIча Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен университета студенташ, хьехархой. Эзараш специалисташ — мехкдаьттахой, гIишлонхой, хьехархой, кхыча профессех бола специалисташ кийчбаьб цу вузаша. Вай мехкарча халкъа боахама дуккхача участкашка къахьегаш ба уж. «Май», «Машар», «Къахьегам», «Вошал» яха дешаш къаьстта дукха декар демонстраце.

ЦхьоалагIча майна хетаяь Грозне хиннача къахьегамхой демонстраце цIаькха а къаьга хьахьекхар партенеи халкъаи юкъе йохаргйоацца цхьоагIо хилар, парте XXVII съездеи цул тIехьагIа хиннача КПСС ЦК Пленумийи решенеш кхоачашъяра шоай хьинар кхо ца деш къахьегаш уж хилар, В. И. Ленина васкеташта Iалаьмате тешаме хилар.

* * *

Демонстраци чакхъяьлча театрашка, культура Дворецашка, цирке, паркашка, сакъердаши салоIаши хилар Грознера къахьегамхой.

Первомайски демонстрацера репортаж яьраш ба:

Р. АУШЕВ,
Б. КОСТОЕВ,
М. КАРТОЕВ,
А.-Г. УГУРЧИЕВ.

Демонстраце дакъа лоацаш хиннача къахьегамхой колоннай сурташ даьхад

Р. АУШЕВА.

Республика районашка

МАЛГОБЕК

Машар, демократи, социализм бахьан къахьегамхоша империализмана духьала лоаттабеча къовсаме дунен халкъашта юкъерча солидарноста денна — ЦхьоалагIча майна хетаяь демонстраци хилар укхаза.

Хьалхарча колонне — байракхаш яхьараш боагIара, царна тIехьа ба революце, тIема, къахьегама ветеранаш. ТIаккха трибунана хьалхашка гIолла тIехбовл даьй сийлен гIулакхаш дIаходахьа дезаш бола кагирхой, школай дешархой.

Царна тIехьа йоагIа Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дизара яьржача социалистически яхье хьалхалаттараш —Малгобекски бурув тохара балхий управлене, «Алханчуртский» совхоза, «Ачалуки» яхача завода, технически транспорта управлене, кхыча предприятейи боахамийи коллективаш.

Гулбеннараш даькъала бийцар КПСС Малгобекски горкома хьалхарча секретара Н. М. Моревас. Вай парте чурча а арахьарча а политикана мутIахьа болаш, хьалхашка латта декхараш толаме кхоачашде районера къахьегамхой кийча болга хьахьокхаш чакхъяьлар демонстраци.

ГУДЕРМЕС

ШийтталагIа пятилетка толаме кхоачашъе тIахьехаш лозунгаш, плакаташ да города керттерча майдан тIа массанахьа гуш.

Итт сахьат доал — 1-ча Майна хетаяь демонстраци йолалу. Из хьаелл байракхаш яхьараша. Царна тIехьа боагIа революце, тIема, къахьегама ветеранаш, школай, профтехучилища, педагогически училища дешархой. ТIаккха чакхйоал укх шера къаьстта а дика къахьегаш хьайоагIача предприятей «Нефтехимзапчасть», медицински инструментий заводий, горпищекомбината, кхыйола коллективаш.

Къахьегамхой даькъала бувцаш къамаьл дир КПСС горкома хьалхарча секретара А. В. Хадзарагова.

Демонстраци чакхъяьлар района къахьегамхоша шоашта хьалхашка латта декхараш толаме кхоачашде кийча болга хьахьокхаш.

НАЗРАНЬ

ЦIей дезде дукха нах гулбелар укхаза. Кхачан программа, партеи правительстваи хьалхашка увттаду декхараш кхоачашдара къахьегамхой тIахьехача транспаранташа, лозунгаша, зизаша хозъяьй города керттера майда. Трибунана дехьеи сехьеи союзни республикай байракхаш йоахк.

Итт сахьат даьлча цIейна хетаяь демонстраци дIайолалу.

Эггара хьалха майда тIа йоал байракхаш яхьаш боагIарий колонна, цунна тIехьа — парте, тIема, къахьегама ветеранаш, дешархой, спортсменаш.

Промышленни предприятешта юкъе эггара хьалха йоагIа 1 Майя сийна яьржача яхье котало яьккхача ремонтно-строительни участка, «Агропромхимия», маькх еча завода коллективай колоннаш.

Демонстраце дакъа лоацараш дезача цIейца даькъала бувцаш къамаьл ду КПСС райкома хьалхарча секретара А. А. Мякиева, райисполкома председателa А. П. Бондара, кхычар.

Юртбоахама къахьегамхоша бIаьстан цIей кхаш̆ка болх беш чакхдаьккхар. Цар дош деннад: май бетта хьалхарча шин дийнахьа ялатан силосан лаьрхIа ши эзар гектара тIа хьажкIаш дIае.

ОРДЖОНИКИДЗЕВСКАЯ

БIаьстан баьццара дувхар дийхача станица улицаш кхы а хозагIъяьяр байракхаша, транспаранташа, зизаша. Iурра денз В. И. Ленина памятник латтача хьатIаха болабелар хоза кийчбенна нах.

Итт сахьат доал. ЦхьоалагIча Майна хетаяь митинг хьаелл КПСС райкома хьалхарча секретара Б. К. Чагава. Района къахьегамхой бIаьстан цIейца даькъал а бийца къамаьл де дош лу цо райисполкома председателa В. П. Целовальникова. Цо дувц района къахьегамхошта карагIдийннача дикача гIулакхех, тIахьех КПСС XXVII съезда решенеш кхоачашъяра низ, хьинар кхо ца деш къахьега.

Митинг чакхъяьлча демонстраци дIайолалу. Байракхаш яхьараш, спортсменаш, школай дешархой боагIа. Предприятей, колхозий, совхозий коллективашта юкъе хьалха йоагIа укх шера къаьстта дика хьокхамаш гойташ къахьегача химически реагентий завода, ЦIеча Эскара цIерагIча колхоза, типографе, райбыткомбината кхыча предприятей колоннаш. Демонстраци чакхъяьлча района художественни самодеятельноста концертага хьежар района къахьегамхой.

ЗНАМЕНСКАЯ

ЦIей дезде арабаьлар укхаза Надтеречни района къахьегамхой. Массанахьара хьахозаш иллеш да.

Хоза кийчъяьй юртара керттера майда. Массанахьа гуш да парте, Советски правительства кулгалхой портреташ, лозунгаш, транспаранташ. Трибуна тIа ба КПСС Надтеречни райкома бюро членаш, революце, тIема, къахьегама ветеранаш, района толашагIбола къахьегамхой.

ЦIейна хетаяь митинг хьаелл райисполкома председателa М. С. Тазиева. Гулбеннараш даькъала бувц КПСС Надтеречни райкома хьалхарча секретара Г. Г. Махауре.

Укх шера шоай коллективашта хьалхашка латтача декхарехи уж кхоачашдара дегIерхIачохи дувцаш къамаьлаш дир боахамий кулгалхоша, яхье хьалхалаттараша.

Митинг чакхъяьлча сарралца сакъердаш хилар нах, Надтеречни района юрташка.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителa — 2-85-07; бехктохкама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-80-12, 2-54-04; промышленностеи транспортеи — 2-75-81, 2-65-01; юрта боахама — 2-47-64, 2-90-66; культура — 2-64-75, 2-75-78; письмой — 2-85-64; машинописни бюро — 2-89-51; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-80-12, 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-75-81, 2-65-01; сельского хозяйства — 2-90-66, 2-47-64, культуры — 2-64-75, 2-75-78; писем — 2-85-64; машинописное бюро — 2-89-51; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи ереи, шоаттеи деношка

СФ05167. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 1670.